Qasam Ke Baare Mein Madani Phool (Gujarati)

કસમ કે બારે મેં મ-દની ફૂલ

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઇસ્લામી, હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ

મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી

مکتبۃ المدینہ
(دعوتِ اسلامی)

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ؕ

કિતાબ પઢને કી દુઆ

અઝ : શૈખે તરીકત, **અમીરે અહલે સુન્નત**, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી, હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ **મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી** ર-ઝવી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

દીની કિતાબ યા ઈસ્લામી સબક પઢને સે પહલે ઝૈલ મેં દી હુઈ દુઆ પઢ લીજિયે اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ જો કુછ પઢેંગે યાદ રહેગા. દુઆ યેહ હૈ :

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَانْشُرْ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَام

તરજમા : એ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ! હમ પર ઈલ્મો હિક્મત કે દરવાઝે ખોલ દે ઔર હમ પર અપની રહમત નાઝિલ ફરમા ! એ અ-ઝમત ઔર બુઝુર્ગી વાલે । (المستطرف ج ا ص ۴۰ دارالفکر بیروت)

નોટ : અવ્વલ આખિર એક એક બાર દુરૂદ શરીફ પઢ લીજિયે.

તાલિબે ગમે મદીના
વ બકીઅ
વ મગ્ફિરત

13 શવ્વાલુલ મુકર્રમ 1428 હિ.

કસમ કે બારે મેં મ-દની ફૂલ

યેહ રિસાલા (**કસમ કે બારે મેં મ-દની ફૂલ**)

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ **મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી** ર-ઝવી ઝિયાઈ دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને **ઉર્દૂ** ઝબાન મેં તહરીર ફરમાયા હૈ.

મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઈસ રિસાલે કો **ગુજરાતી** રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દે કર પેશ કિયા હૈ ઔર **મક-ત-બતુલ મદીના** સે શાએઅ કરવાયા હૈ. ઈસ મેં અગર કિસી જગહ કમી બેશી પાએં તો મજલિસે તરાજિમ કો (બ ઝરીઅએ મક્તૂબ, ઈ-મેઈલ યા SMS) મુત્તલઅ ફરમા કર સવાબ કમાઈયે.

રાબિતા : મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી)

મક-ત-બતુલ મદીના

સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને, તીન દરવાઝા,
અહમદઆબાદ-1, ગુજરાત, ઈન્ડિયા

MO. 9374031409 • E-mail : translationmaktabhind@dawateislami.net

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

કસમ કે બારે મેં મ-દની ફૂલ

શૈતાન લાખ સુસ્તી દિલાએ મગર આપ યેહ રિસાલા (43 સફહાત) મુકમ્મલ પઢ લીજિયે اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ આપ કો મુફીદ તરીન મા'લૂમાત મિલેંગી

ફિરિશ્તે આમીન કહતે હૈં

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ હુરૈરા رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે મરવી હૈ કે **સરકારે મદીનએ મુનવ્વરહ**, સરદારે **મક્કએ મુકર્રમા** عَزَّوَجَلَّ કા صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ફરમાને અ-ઝમત નિશાન હૈ : **અલ્લાહ** કે કુછ સય્યાહ (યા'ની સૈર કરને વાલે) ફિરિશ્તે હૈં, જબ વોહ મહાફિલે **ઝિક્ર** કે પાસ સે ગુઝરતે હૈં તો એક દૂસરે સે કહતે હૈં : (યહાં) બૈઠો. જબ ઝાકિરીન (યા'ની ઝિક્ર કરને વાલે) દુઆ માંગતે હૈં તો ફિરિશ્તે ઉન કી દુઆ પર **આમીન** (યા'ની "ઐસા હી હો") કહતે હૈં. જબ વોહ નબી પર **દુરૂદ** ભેજતે હૈં તો વોહ ફિરિશ્તે ભી ઉન કે સાથ મિલ કર **દુરૂદ** ભેજતે હૈં હત્તા કે વોહ **મુન્તશિર** (યા'ની ઈધર ઉધર) હો જાતે હૈં, ફિર ફિરિશ્તે એક દૂસરે કો કહતે હૈં કે ઈન ખુશ નસીબોં કે લિયે ખુશ ખબરી હૈ કે વોહ **મગ્ફિરત** કે સાથ વાપસ જા રહે હૈં. **(جَمْعُ الْجَوامِع لِلسُّيُوطی ج۳ص۱۲۵حدیث۷۷۵۰)**

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

مدينہ

★..... શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના **મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર** કાદિરી ર-ઝવી ઝિયાઈ دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه કી તસ્નીફ **"નેકી કી દા'વત"** (હિસ્સાએ અવ્વલ) સફહા 161 પર **"કસમ કે બારે મેં મ-દની ફૂલ"** મૌજૂદ હૈં, ઈફાદિયત કે પેશે નઝર રિસાલે કી સૂરત મેં ભી શાએઅ કિયે જા રહે હૈં. **મજલિસે મક-ત-બતુલ મદીના**

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! આજ કલ કસીર લોગોં કા બાત બાત પર કસમેં ખાને કી તરફ રુજહાન દેખા જા રહા હૈ, બારહા ઝૂટી કસમ ભી ખા લી જાતી હૈ, ન તૌબા કા શુઊર ન કફ્ફારા દેને કી કોઈ શુદબુદ, લિહાઝા ઉમ્મત કી ખૈર ખ્વાહી કા સવાબ કમાને કી હિર્સ કે સબબ બતૌરે **નેકી કી દા'વત** કદરે તફ્સીલ કે સાથ **કસમ** ઔર ઈસ કે **કફ્ફારે** કે બારે મેં **મ-દની ફૂલ** પેશ કરતા હૂં, કબૂલ ફરમાઈયે. ઈસ કા અઝ ઈબ્તિદા તા ઈન્તિહા મુતા-લઆ યા બા'ઝ ઈસ્લામી ભાઈયોં કા મિલ બૈઠ કર દર્સ દેના સિર્ફ મુફીદ હી નહીં, اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ મુફીદ તરીન સાબિત હોગા.

કસમ કી તા'રીફ

કસમ કો અ-રબી ઝબાન મેં **"યમીન"** કહતે હૈં જિસ કા મતલબ હૈ : "દાહિની (યા'ની સીધી) જાનિબ", ચૂંકે અહલે અરબ ઉમૂમન **કસમ** ખાતે યા કસમ લેતે વક્ત એક દૂસરે સે દાહિના (યા'ની સીધા) હાથ મિલાતે થે ઈસ લિયે **કસમ** કો "યમીન" કહને લગે, યા ફિર **યમીન "યુમ્ન"** સે બના હૈ જિસ કે મા'ના હૈં "બ-ર-કત વ કુવ્વત", ચૂંકે કસમ મેં **અલ્લાહ** તઆલા કા બા બ-ર-કત નામ ભી લેતે હૈં ઔર ઈસ સે અપને કલામ કો કુવ્વત દેતે હૈં ઈસ લિયે ઈસે **યમીન** કહતે હૈં યા'ની બ-ર-કત વ કુવ્વત વાલી ગુફ્ત-ગૂ. (મુલખ્ખસ અઝ મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 5, સ. 94) શર-ઈ એ'તિબાર સે **કસમ** ઉસ અક્દ (યા'ની અહ્દો પૈમાં) કો કહતે હૈં જિસ કે ઝરીએ કસમ ખાને વાલા કિસી કામ કે કરને યા ન કરને કા પુખ્તા (પક્કા) ઈરાદા કરતા હૈ. **(دُرِّمُختار ج٥ ص٤٨٨)** મ-સલન કિસી ને યૂં કહા : **"અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી કસમ ! મૈં કલ તુમ્હારા સારા કર્ઝ અદા કર દૂંગા" તો યેહ **કસમ** હૈ.

કસમ કી તીન અક્સામ

કસમ તીન તરહ કી હોતી હૈ : (1) લગ્વ (2) ગમૂસ (3) મુન્અકિદા.

﴾1﴿ **લગ્વ** યેહ હૈ કે કિસી ગુઝરે હુએ યા મૌજૂદા અમ્ર (યા'ની મુઆ-મલે) પર અપને ખયાલ મેં (યા'ની ગલત ફહમી કી વજહ સે) સહીહ જાન કર **કસમ** ખાએ ઔર દર હકીકત વોહ બાત ઉસ કે ખિલાફ (યા'ની ઉલટ) હો, મ-સલન કિસી ને કસમ ખાઈ : **"અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી કસમ ! ઝૈદ ઘર પર નહીં હૈ" ઔર ઈસ કી મા'લૂમાત મેં યેહી થા કે ઝૈદ ઘર પર નહીં હૈ ઔર ઈસ ને અપને ગુમાન મેં સચ્ચી કસમ ખાઈ થી મગર હકીકત મેં ઝૈદ ઘર પર થા તો યેહ કસમ "લગ્વ" કહલાએગી, યેહ મુઆફ હૈ ઔર ઈસ પર કફ્ફારા નહીં ﴾2﴿ **ગમૂસ** યેહ હૈ કે કિસી ગુઝરે હુએ યા મૌજૂદા અમ્ર (યા'ની મુઆ-મલે) પર દાનિસ્તા (યા'ની જાન બૂઝ કર) ઝૂટી કસમ ખાએ મ-સલન કિસી ને કસમ ખાઈ : **"અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી કસમ ! ઝૈદ ઘર પર હૈ," ઔર વોહ જાનતા હૈ કે હકીકત મેં ઝૈદ ઘર પર નહીં હૈ તો યેહ કસમ "ગમૂસ" કહલાએગી ઔર કસમ ખાને વાલા સખ્ત ગુનહગાર હુવા, ઈસ્તિગ્ફાર વ તૌબા ફર્ઝ હૈ મગર કફ્ફારા લાઝિમ નહીં ﴾3﴿ **મુન્અકિદા** યેહ હૈ કે આયન્દા કે લિયે કસમ ખાઈ મ-સલન યૂં કહા : "રબ عَزَّوَجَلَّ કી કસમ ! મૈં કલ તુમ્હારે ઘર ઝરૂર આઊંગા." મગર દૂસરે દિન ન આયા તો **કસમ** ટૂટ ગઈ, ઉસે **કફ્ફારા** દેના પડેગા ઔર બા'ઝ સૂરતોં મેં ગુનહગાર ભી હોગા. **(فتاوٰی عالمگیری ج۲ ص۵۲)**

ખુલાસા યેહ હુવા કે કસમ ખાને વાલા કિસી ગુઝરી હુઈ યા મૌજૂદા બાત કે બારે મેં કસમ ખાએગા તો વોહ યા તો સચ્ચા હોગા યા

ફિર ઝૂટા, અગર સચ્ચા હોગા તો કોઈ હરજ નહીં ઔર અગર ઝૂટા હોગા તો ઉસ ને વોહ કસમ અપને ખયાલ કે મુતાબિક અગર સચ્ચી ખાઈ થી તો અબ ભી હરજ નહીં યા'ની ગુનાહ ભી નહીં ઔર કફ્ફારા ભી નહીં હાં અગર ઉસે પતા થા કે મૈં ઝૂટી કસમ ખા રહા હૂં તો ગુનહગાર હોગા મગર કફ્ફારા નહીં હૈ, ઔર અગર ઈસ ને **આયન્દા કે લિયે** કિસી કામ કે કરને યા ન કરને કી **કસમ** ખાઈ તો અગર વોહ કસમ પૂરી કર દેતા હૈ ફબિહા (યા'ની ખૂબ બેહતર) વરના **કફ્ફારા** દેના હોગા ઔર બા'ઝ સૂરતોં મેં કસમ તોડને કી વજહ સે ગુનહગાર ભી હોગા. (ઈન સૂરતોં કી તફ્સીલ આગે આ રહી હૈ)

ઝૂટી કસમ ખાના ગુનાહે કબીરા હૈ

રસૂલે બે મિસાલ, બીબી આમિના કે લાલ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને આલીશાન હૈ : "**અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે સાથ શિર્ક કરના, વાલિદૈન કી ના ફરમાની કરના, કિસી જાન કો કત્લ કરના ઔર **ઝૂટી કસમ** ખાના કબીરા ગુનાહ હૈં." **(بُخاری ج٤ ص٢٩٥ حدیث٦٦٧٥)**

સબ સે પહલે ઝૂટી કસમ શૈતાન ને ખાઈ

હઝરતે સય્યિદુના **આદમ સફિય્યુલ્લાહ** عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કો સજદા ન કરને કી વજહ સે શૈતાન મરદૂદ હુવા થા લિહાઝા વોહ આપ عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કો નુક્સાન પહોંચાને કી તાક મેં રહા. **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને હઝરાતે સય્યિદૈના **આદમ વ હવ્વા** عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام و رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهَا સે ફરમાયા કે જન્નત મેં રહો ઔર જહાં દિલ કરે બે રોક ટોક ખાઓ અલબત્તા ઈસ "દરખ્ત" કે કરીબ ન જાના. શૈતાન ને કિસી તરહ હઝરાતે સય્યિદૈના **આદમ વ**

હવ્વા عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام و رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا કે પાસ પહોંચ કર કહા કે મૈં તુમ્હેં **"શ-જરે ખુલ્દ"** બતા દૂં, હઝરતે સય્યિદુના **આદમ સફિય્યુલ્લાહ** عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام ને મન્અ ફરમાયા તો શૈતાન ને **કસમ** ખાઈ કે મૈં તુમ્હારા ખૈર ખ્વાહ (યા'ની ભલાઈ ચાહને વાલા) હૂં. ઈન્હેં ખયાલ હુવા કે **અલ્લાહ** પાક કી ઝૂટી કસમ કૌન ખા સકતા હૈ ! યેહ સોચ કર હઝરતે સય્યિ-દતુના **હવ્વા** رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا ને ઈસ મેં સે કુછ ખાયા ફિર હઝરતે સય્યિદુના **આદમ સફિય્યુલ્લાહ** عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કો દિયા ઉન્હોં ને ભી ખા લિયા. (مُلَخَّص از تفسیر عبدالرزاق ج۲ ص۷۶) જૈસા કે પારહ 8 **સૂ-રતુલ આ'રાફ** કી આયત 20 ઔર 21 મેં ઈર્શાદ હોતા હૈ :

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطٰنُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُۥرِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْاٰتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهٰىكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ اِلَّاۤ اَنْ تَكُوْنَا مَلَكَيْنِ اَوْ تَكُوْنَا مِنَ الْخٰلِدِيْنَ ۝ وَقَاسَمَهُمَاۤ اِنِّيْ لَكُمَا لَمِنَ النّٰصِحِيْنَ ۝

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ફિર શૈતાન ને ઉન કે જી મેં ખતરા ડાલા કે ઉન પર ખોલ દે ઉન કી શર્મ કી ચીઝેં જો ઉન સે છુપી થીં ઔર બોલા : તુમ્હેં તુમ્હારે રબ ને ઈસ પેડ સે ઈસી લિયે મન્અ ફરમાયા હૈ કે કહીં તુમ દો ફિરિશ્તે હો જાઓ યા હમેશા જીને વાલે ઔર ઉન સે **કસમ** ખાઈ કે મૈં તુમ દોનોં કા ખૈર ખ્વાહ હૂં.

સદરુલ અફાઝિલ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના સય્યિદ મુહમ્મદ નઈમુદ્દીન મુરાદઆબાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْهَادِى તફસીરે **ખઝાઈનુલ ઈરફાન** મેં લિખતે હૈં : મા'ના યેહ હૈં કે ઈબ્લીસે મલ્ઊન ને ઝૂટી કસમ ખા કર હઝરતે (સય્યિદુના) આદમ (عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام) કો ધોકા દિયા

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હુવા ઔર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદ શરીફ ન પઢા ઉસ ને જફા કી. (عبدالرزاق)

ઔર **પહલા ઝૂટી કસમ ખાને વાલા ઈબ્લીસ હી હૈ,** હઝરતે આદમ عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيۡهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કો ગુમાન ભી ન થા કે કોઈ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી કસમ ખા કર ઝૂટ બોલ સકતા હૈ, ઈસ લિયે આપ ને ઉસ કી બાત કા એ'તિબાર કિયા.

કિસી કા હક મારને કે લિયે ઝૂટી કસમ ખાને વાલા જહન્નમી હૈ

રસૂલે કરીમ, રઊફુર્રહીમ عَلَيۡهِ اَفۡضَلُ الصَّلٰوةِ وَالتَّسۡلِيۡم કા ફરમાને અઝીમ હૈ : જો કસમ ખા કર કિસી મુસલ્માન કા હક માર લે **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ઉસ કે લિયે જહન્નમ વાજિબ કર દેતા ઔર ઉસ પર જન્નત હરામ ફરમા દેતા હૈ. અર્ઝ કી ગઈ : **યા રસૂલલ્લાહ** صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ! અગર્ચે વોહ થોડી સી ચીઝ હી હો ? ઈર્શાદ ફરમાયા : "અગર્ચે **પીલૂ** કી શાખ હી હો." (**مُسلِم ص۸۲ حدیث ۲۱۸-(۱۳۷)**) **પીલૂ** એક દરખ્ત હૈ જિસ કી શાખ ઔર જડ સે મિસ્વાક બનાતે હૈં.

ઝૂટી કસમ ખાને વાલે કે હશ્ર મેં હાથ પાઉં કટે હુએ હોંગે

એક **હઝ્રમી** (યા'ની **મુલ્કે યમન** કે શહ્ર **"હઝ્ર મૌત"** કે બાશિન્દે) ઔર એક **કિન્દી** (યા'ની કબીલએ **કિન્દા** સે વાબસ્તા એક શખ્સ) ને મદીને કે તાજવર صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી બારગાહે અન્વર મેં **યમન** કી એક ઝમીન કે **મુ-તઅલ્લિક** અપના ઝગડા પેશ કિયા, **હઝ્રમી** ને અર્ઝ કી : **"યા રસૂલલ્લાહ** صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ! મેરી ઝમીન ઈસ કે બાપ ને છીન લી થી, અબ વોહ ઈસ કે કબ્ઝે મેં હૈ." તો નબિય્યે મુકર્રમ, નૂરે મુજસ્સમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને દરયાફ્ત ફરમાયા : "ક્યા તુમ્હારે પાસ કોઈ ગવાહી હૈ ?" અર્ઝ કી : "નહીં, લેકિન મૈં ઈસ સે કસમ લૂંગા કે **અલ્લાહ** કી કસમ ખા કર કહે કે વોહ

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જો મુઝ પર રોઝે જુમુઆ દુરૂદ શરીફ પઢેગા મૈં કિયામત કે દિન ઉસ કી શફાઅત કરૂંગા. (کنزالعمال)

નહીં જાનતા કે વોહ મેરી ઝમીન હૈ જો ઇસ કે બાપ ને ગસબ કર લી થી.'' **કિન્દી** કસમ ખાને કે લિયે તય્યાર હો ગયા તો રસૂલે અકરમ, શહન્શાહે આદમ વ બની આદમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઇર્શાદ ફરમાયા : ''જો (ઝૂટી) કસમ ખા કર કિસી કા માલ દબાએગા વોહ બારગાહે ઇલાહી عَزَّوَجَلَّ મેં ઇસ હાલત મેં પેશ હોગા કે **ઉસ કે હાથ પાઉં કટે હુએ હોંગે.**'' યેહ સુન કર **કિન્દી** ને કહ દિયા કે યેહ ઝમીન ઉસી (યા'ની હઝ્રમી) કી હૈ. **(سُنَنِ ابوداؤدج٣ص٢٩٨حديث٣٢٤٤)**

મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان ઇસ હદીસે પાક કે તહ્ત ફરમાતે હૈં : سُبْحٰنَ الله ! યેહ હૈ અસર ઉસ ઝબાને ફૈઝ તરજુમાન કા કે દો કલિમાત મેં ઉસ (કિન્દી) કે દિલ કા હાલ બદલ ગયા ઔર સચ્ચી બાત કહ કર ઝમીન સે લા દા'વા હો ગયા. (મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 5, સ. 403)

સાત ઝમીનોં કા હાર

રિશ્વતોં કે ઝરીએ દૂસરોં કી જગહોં પર કબ્ઝા કર કે ઇમારતેં બનાને વાલોં, લોગોં કી તરફ સે ઠેકે પર મિલી હુઈ ઝર-ઈ ઝમીનેં દબા લેને વાલે કિસાનોં, વડેરોં ઔર ખાઇન ઝમીન દારોં કો ઘબરા કર ઝટપટ તૌબા કર લેની ચાહિયે ઔર જિન જિન કે હુકૂક દબાએ હૈં વોહ ફૌરન અદા કર દેને ચાહિએં કે ''મુસ્લિમ શરીફ'' મેં સરકારે નામદાર صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને ઇબ્રત નિશાન હૈ : ''જો શખ્સ કિસી કી બાલિશ્ત ભર ઝમીન નાહક તૌર પર લેગા તો ઉસે કિયામત કે રોઝ સાત ઝમીનોં કા તૌક (યા'ની હાર) પહનાયા જાએગા.''

(صَحِيح مُسلِم ص٨٦٩ حديث ١٦١٠)

શારેએ આમ પર બિલા હાજતે શર-ઈ રાસ્તા મત ઘેરિયે

બા'ઝ લોગ શારેએ આમ પર બિલા હાજત રાસ્તા ઘેર લેતે હૈં જિન મેં કઈ સૂરતેં લોગોં કે લિયે સખ્ત તક્લીફ કા બાઈસ બનતી હૈં, મ-સલન ﴿1﴾ બકર ઈદ કે દિનોં મેં કુરબાની કે જાનવર બેચને યા કિરાએ પર રખને યા ઝબ્હ કરને કે લિયે બા'ઝ જગહ બિલા ઝરૂરત પૂરી પૂરી ગલિયાં ઘેર લેતે હૈં ﴿2﴾ રાસ્તે મેં તક્લીફ દેહ હદ તક કચરા યા મલ્બા ડાલતે, તા'મીરાત કે લિયે ગૈર ઝરૂરી તૌર પર બજરી ઔર સરિયોં કા ઢેર લગા દેતે હૈં ઔર યૂંહી તા'મીરાત કે બા'દ મહીનોં તક બચા હુવા સામાન વ મલ્બા પડા રહતા હૈ ﴿3﴾ શાદી વ ગમી કી તક્રીબોં, નિયાઝોં વગૈરા કે મૌકઓં પર ગલિયોં મેં દેગેં પકાતે હૈં જિન સે બા'ઝ અવકાત ઝમીન પર ગઢે પડ જાતે હૈં, ફિર ઉન મેં કીચડ ઔર ગન્દે પાની કે ઝખીરે કે ઝરીએ મચ્છર પૈદા હોતે ઔર બીમારિયાં ફૈલતી હૈં ﴿4﴾ આમ રાસ્તોં મેં ખુદાઈ કરવા દેતે હૈં મગર ઝરૂરત પૂરી હો જાને કે બા વુજૂદ ભરવા કર હસ્બે સાબિક હમવાર નહીં કરતે ﴿5﴾ રિહાઈશ યા કારોબાર કે લિયે ના જાઈઝ કબ્ઝા જમા કર ઈસ તરહ જગહ ઘેર લેતે હૈં કે લોગોં કા રાસ્તા તંગ હો જાતા હૈ. ઈન સબ કે લિયે લમ્હએ ફિક્રિય્યા હૈ.

દા'વતે ઈસ્લામી કે ઈશાઅતી ઈદારે **મક-ત-બતુલ મદીના** કી મત્બૂઆ 853 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, ''**જહન્નમ મેં લે જાને વાલે આ'માલ** (જિલ્દ અવ્વલ)'' **સફહા** 816 પર ઈમામ ઈબ્ને **હજર** મક્કી શાફેઈ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى કબીરા ગુનાહ નમ્બર 215 મેં ઈસ ફે'લ (યા'ની કામ) કો ગુનાહે કબીરા કરાર દેતે હુએ ફરમાતે હૈં : ''શારેએ આમ મેં ગૈર શર-ઈ તસર્રુફ (મુદા-ખલત)

કરના યા'ની ઐસા તસર્રુફ (યા'ની દખ્લ દેના યા અમલ ઈખ્તિયાર) કરના જિસ સે ગુઝરને વાલોં કો સખ્ત નુક્સાન પહોંચે'' ઈસ કા સબબ બયાન કરતે હુએ તહરીર કરતે હૈં કે ઈસ મેં લોગોં કી ઈઝા રસાની ઔર ઝુલ્મન ઉન કે હુકૂક કા દબાના પાયા જા રહા હૈ. **ફરમાને મુસ્તફા** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : ''જિસ ને એક બાલિશ્ત ઝમીન ઝુલ્મ કે તૌર પર લે લી કિયામત કે દિન સાતોં ઝમીનોં સે ઈતના હિસ્સા તૌક બના કર ઉસ કે ગલે મેં ડાલ દિયા જાએગા.''

(صحیح بُخاری ج ۲ ص ۳۷۷ حدیث ۳۱۹۸)

ઝૂટી કસમ ઘરોં કો વીરાન કર છોડતી હૈ

ઝૂટી કસમ કે નુક્સાનાત કા નક્શા ખીંચતે હુએ મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ **ઈમામ અહમદ રઝા ખાન** عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : **ઝૂટી કસમ** ઘરોં કો વીરાન કર છોડતી હૈ (ફતાવા રઝવિય્યા મુખર્રજા, જિ. 6, સ. 602) એક ઔર મકામ પર લિખતે હૈં : ઝૂટી કસમ ગુઝશ્તા બાત પર દાનિસ્તા (યા'ની જાન બૂઝ કર ખાને વાલે પર અગર્ચે) ઈસ કા કોઈ કફ્ફારા નહીં, (મગર) ઈસ કી સઝા યેહ હૈ કે **જહન્નમ કે ખૌલતે દરિયા મેં ગોતે દિયા જાએગા.** (ફતાવા રઝવિય્યા, જિ. 13, સ. 611) **મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો !** ઝરા ગૌર કીજિયે કે **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ જિસ ને હમેં પૈદા કિયા, પૂરી કાએનાત કો તખ્લીક કિયા (યા'ની બનાયા), જિસ પર હર હર બાત ઝાહિર હૈ, કોઈ ચીઝ ઉસ સે પોશીદા નહીં, હત્તા કે દિલોં કે ભેદ ભી વોહ ખૂબ જાનતા હૈ, જો રહમાન વ રહીમ ભી હૈ ઔર કહ્હાર વ જબ્બાર ભી હૈ, ઉસ રબ્બુલ અનામ કા નામ લે કર **ઝૂટી કસમ** ખાના કિતની બડી નાદાની કી બાત હૈ ઔર વોહ ભી દુન્યા કે કિસી આરિઝી (વક્તી) ફાએદે યા ચન્દ સિક્કોં કે લિયે !

યહૂદિયોં ને શાને મુસ્તફા છુપાને કે લિયે ઝૂટી કસમ ખાઈ

યહૂદ કે અહ્બાર (યા'ની ઉ-લમા) ઔર ઈન કે રઈસોં (યા'ની સરદારોં) **અબૂ રાફેઅ વ કિનાના બિન અબિલ હુકૈક** ઔર **કા'બ બિન અશરફ** ઔર **હુયય્યિબ્નિ અખ્તબ** ને **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કા વોહ અહ્દ છુપાયા જો સય્યિદે આલમ, રસૂલે મોહતરમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم પર ઈમાન લાને કે **મુ-તઅલ્લિક** ઈન સે **તૌરૈત** શરીફ મેં લિયા ગયા. વોહ ઈસ તરહ કે ઉન્હોં ને ઈસ કો બદલ દિયા ઔર ઈસ કી જગહ અપને હાથોં સે કુછ કા કુછ લિખ દિયા ઔર **ઝૂટી કસમ** ખાઈ કે યેહ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી તરફ સે હૈ, યેહ સબ કુછ ઉન્હોં ને અપની જમાઅત કે જાહિલોં સે રિશ્વતેં ઔર માલો ઝર હાસિલ કરને કે લિયે કિયા. ઉન કે બારે મેં યેહ આયતે મુબા-રકા નાઝિલ હુઈ :

اِنَّ الَّذِیْنَ یَشْتَرُوْنَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَاَیْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِیْلًا اُولٰٓىٕكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِی الْاٰخِرَةِ وَلَا یُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ وَلَا یَنْظُرُ اِلَیْهِمْ یَوْمَ الْقِیٰمَةِ وَلَا یُزَكِّیْهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ ۝

(پ۳،ال عمرٰن:۷۷)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : જો **અલ્લાહ** કે અહ્દ ઔર અપની **કસમોં** કે બદલે ઝલીલ દામ લેતે હૈં આખિરત મેં ઉન કા કુછ હિસ્સા નહીં ઔર **અલ્લાહ** ન ઉન સે બાત કરે, ન ઉન કી તરફ નઝર ફરમાએ કિયામત કે દિન ઔર ન ઉન્હેં પાક કરે ઔર ઉન કે લિયે દર્દનાક અઝાબ હૈ.

(تفسیرِ خازن ج۱ص۲۶۵)

નીલી આંખોં વાલા મુનાફિક

અબ્દુલ્લાહ બિન નબ્તલ (નામી એક) મુનાફિક (થા) જો રસૂલે કરીમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી મજલિસ મેં હાઝિર રહતા ઔર યહાં

કી બાત યહૂદ કે પાસ પહોંચાતા (થા), એક રોઝ હુઝૂરે અક્દસ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم દૌલત સરાએ અક્દસ મેં તશરીફ ફરમા થે, હુઝૂર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : ઈસ વક્ત એક આદમી આએગા જિસ કા દિલ નિહાયત સખ્ત ઔર શૈતાન કી આંખોં સે દેખતા હૈ, થોડી હી દેર બા'દ **અબ્દુલ્લાહ બિન નબ્તલ** આયા, ઉસ કી આંખેં **નીલી** થીં, હુઝૂર સય્યિદે આલમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઉસ સે ફરમાયા : તૂ ઔર તેરે સાથી ક્યૂં હમેં ગાલિયાં દેતે હૈં ? વોહ **કસમ** ખા ગયા કે ઐસા નહીં કરતા ઔર અપને યારોં કો લે આયા, ઉન્હોં ને ભી **કસમ** ખાઈ કે હમ ને આપ કો ગાલી નહીં દી, ઈસ પર યેહ આયતે કરીમા નાઝિલ હુઈ :

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْؕ مَا هُمْ مِّنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْۙ وَ يَحْلِفُوْنَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ﴿۱۴﴾

(پ۲۸،مجادلة:۱٤)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ક્યા તુમ ને ઉન્હેં ન દેખા જો ઐસોં કે દોસ્ત હુએ જિન પર **અલ્લાહ** કા ગઝબ હૈ, વોહ ન તુમ મેં સે ન ઉન મેં સે, વોહ દાનિસ્તા **ઝૂટી કસમ** ખાતે હૈં.

(ખઝાઈનુલ ઈરફાન)

જહન્નમ મેં લે જાને કા હુકમ હોગા

મન્કૂલ હૈ કે કિયામત કે દિન એક શખ્સ કો **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી બારગાહ મેં ખડા કિયા જાએગા, **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ઉસે જહન્નમ મેં લે જાને કા હુકમ ફરમાએગા. વોહ અર્ઝ કરેગા : યા **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ! મુઝે કિસ લિયે જહન્નમ મેં ભેજા જા રહા હૈ ? ઈર્શાદ હોગા : નમાઝોં કો ઉન કા વક્ત ગુઝાર કર પઢને ઔર મેરે નામ કી **ઝૂટી કસમેં** ખાને કી વજહ સે. **(مکاشفۃ القلوب ص۱۸۹)**

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : ઉસ શખ્સ કી નાક ખાક આલૂદ હો જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હો ઔર વોહ મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢે. (حاکم)

ઝૂટી કસમ ખાને વાલે તાજિર કે લિયે દર્દનાક અઝાબ હૈ

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઝર ગિફારી رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે મરવી હૈ કે **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે મહબૂબ, **દાનાએ ગુયૂબ, મુનઝ્ઝહુન અનિલ ઉયૂબ** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા : “તીન શખ્સ ઐસે હૈં જિન સે **અલ્લાહ** તઆલા ન કલામ ફરમાએગા, ન ઉન કી તરફ નઝરે કરમ ફરમાએગા ઔર ન હી ઉન્હેં પાક કરેગા બલ્કે ઉન કે લિયે દર્દનાક અઝાબ હૈ.” આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ફરમાતે હૈં કે **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે હબીબ, હબીબે લબીબ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને યેહ બાત તીન બાર ઈર્શાદ ફરમાઈ તો મૈં ને અર્ઝ કી : વોહ તો તબાહો બરબાદ હો ગએ, વોહ કૌન લોગ હૈં ? ઈર્શાદ ફરમાયા : ﴾1﴿ **તકબ્બુર** સે અપના તહબન્દ લટકાને વાલા ઔર ﴾2﴿ એહસાન જતલાને વાલા ઔર ﴾3﴿ ઝૂટી કસમ ખા કર અપના માલ બેચને વાલા. (صحیح مُسلِم ص۶۷ حدیث۱۷۱(۱۰۶))

ઝૂટી કસમ સે બ-ર-કત મિટ જાતી હૈ

ઈસ રિવાયત સે ખુસૂસન વોહ તાજિર વ દુકાન દાર હઝરાત ઈબ્રત પકડે જો **ઝૂટી કસમેં** ખા કર અપના માલ ફરોખ્ત કરતે હૈં, અશ્યા કે ઉયૂબ (યા'ની ખામિયાં) છુપાને ઔર નાકિસ વ ઘટિયા માલ પર ઝિયાદા નફઅ કમાને કી ખાતિર પૈ દર પૈ **કસમેં** ખાએ ચલે જાતે હૈં ઔર ઈસ મેં કિસી કિસ્મ કી આર (યા'ની શર્મ વ ઝિજક) મહસૂસ નહીં કરતે, ઈન કે લિયે લમ્હએ ફિક્રિય્યા હૈ કે શફીએ રોઝે શુમાર, દો આલમ કે માલિકો મુખ્તાર **બિ ઈઝ્ને** પરવર દગાર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને ઈબ્રત નિશાન હૈ : **ઝૂટી કસમ** સે સૌદા ફરોખ્ત હો જાતા હૈ ઔર બ-ર-કત મિટ જાતી

હૈ. (كَنْزُ الْعُمَّال ج١٦، ص٢٩٧ حديث ٤٦٣٧٦) એક ઔર જગહ ફરમાયા : ''**કસમ** સામાન બિકવાને વાલી હૈ ઔર બ-ર-કત મિટાને વાલી હૈ.''

(صَحِيح بُخارى ج٢ ص١٥ حديث٢٠٨٧)

મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان ઈસ હદીસે પાક કે તહ્ત ફરમાતે હૈં : બ-ર-કત (મિટ જાને) સે મુરાદ આયન્દા કારોબાર બન્દ હો જાના હો યા કિયે હુએ બ્યોપાર મેં ઘાટા (યા'ની નુક્સાન) પડ જાના યા'ની અગર તુમ ને કિસી કો **ઝૂટી કસમ** ખા કર ધોકે સે ખરાબ માલ દે દિયા વોહ એક બાર તો ધોકા ખા જાએગા મગર દોબારા ન આએગા ન કિસી કો આને દેગા, યા જો રકમ તુમ ને ઉસ સે હાસિલ કર લી ઉસ મેં બ-ર-કત ન હોગી કે **હરામ** મેં બે બ-ર-કતી હૈ. (મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 4, સ. 344)

ખિન્ઝીર નુમા મુર્દા

દા'વતે ઈસ્લામી કે ઈશાઅતી ઈદારે **મક-ત-બતુલ મદીના** કા (32 સફહાત) પર મુશ્તમિલ રિસાલા ''કફન ચોરોં કે ઈન્કિશાફાત'' મેં હૈ : **એક** બાર ખલીફા અબ્દુલ મલિક કે પાસ એક શખ્સ ઘબરાયા હુવા હાઝિર હુવા ઔર કહને લગા : **આલીજાહ** ! મૈં બેહદ ગુનહગાર હૂં ઔર જાનના ચાહતા હૂં કે આયા મેરે લિયે મુઆફી હૈ યા નહીં ? **ખલીફા** ને કહા : ક્યા તેરા ગુનાહ ઝમીન વ આસ્માન સે ભી બડા હૈ ? ઉસ ને કહા : બડા હૈ. **ખલીફા** ને પૂછા : ક્યા તેરા ગુનાહ લૌહ વ કલમ સે ભી બડા હૈ ? જવાબ દિયા : બડા હૈ. પૂછા : ક્યા તેરા ગુનાહ અર્શ વ કુર્સી સે ભી બડા હૈ ? જવાબ દિયા : બડા હૈ. **ખલીફા** ને કહા : ભાઈ યકીનન તેરા ગુનાહ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી રહમત સે તો

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم : મુઝ પર દુરૂદ શરીફ પઢો અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ તુમ પર રહમત ભેજેગા. (ابن عدی)

બડા નહીં હો સકતા. યેહ સુન કર ઉસ કે સીને મેં થમા હુવા તૂફાન આંખોં કે ઝરીએ ઉમંડ આયા ઔર વોહ દહાડેં માર માર કર રોને લગા. **ખલીફા** ને કહા : ભઈ આખિર પતા ભી તો ચલે કે તુમ્હારા ગુનાહ ક્યા હૈ ! ઈસ પર ઉસ ને કહા : **હુઝૂર** ! મુઝે આપ કો બતાતે હુએ બેહદ નદામત હો રહી હૈ તાહમ અર્ઝ કિયે દેતા હૂં, શાયદ મેરી **તૌબા** કી કોઈ સૂરત નિકલ આએ. યેહ કહ કર ઉસ ને અપની **દાસ્તાને વહ્શત નિશાન** સુનાની શુરૂઅ કી. કહને લગા : આલીજાહ ! મૈં એક **કફન ચોર** હૂં, આજ રાત મૈં ને **પાંચ કબ્રોં** સે ઈબ્રત હાસિલ કી ઔર તૌબા પર આમાદા હુવા. ફિર ઉસ ને પાંચ કબ્રોં કે ઈબ્રત નાક અહવાલ સુનાએ, એક **કબ્ર** કા હાલ સુનાતે હુએ ઉસ ને કહા : **કફન** ચુરાને કી ગરઝ સે મૈં ને જબ **દૂસરી કબ્ર** ખોદી તો એક દિલ હિલા દેને વાલા મન્ઝર મેરી આંખોં કે સામને થા ! ક્યા દેખતા હૂં કે **મુર્દે કા મુંહ ખિન્ઝીર જૈસા હો ચુકા હૈ ઔર વોહ તૌક વ ઝન્જીર મેં જકડા હુવા હૈ.** ગૈબ સે આવાઝ આઈ : યેહ **ઝૂટી કસમેં** ખાતા ઔર **હરામ રોઝી** કમાતા થા. (ماخوذ اَز تذکرۃ الواعظین ص۶۱۲)

દિલ પર સિયાહ નુક્તા

ખા-તમુલ મુર-સલીન, રહ્મતુલ્લિલ આ-લમીન صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને ઈબ્રત નિશાન હૈ : "જો શખ્સ **કસમ** ખાએ ઔર ઉસ મેં મચ્છર કે પર કે બરાબર ઝૂટ મિલા દે તો વોહ "કસમ" તા યૌમે કિયામત ઉસ કે દિલ પર (સિયાહ) નુક્તા બન જાએગી." (اِتحافُ السّادۃ للزّبیدی ج۹ ص۲۴۹)

કસમ સિર્ફ સચ્ચી હી ખાઈ જાએ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! લરઝ જાઈયે ! કાંપ ઉઠિયે !!

યકીનન **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કા અઝાબ બરદાશ્ત નહીં હો સકેગા અગર માઝી મેં **ઝૂટી કસમેં** ખાઈ હૈં તો ઉન સે ફૌરન સે પેશ્તર તૌબા કર લીજિયે ઔર યેહ બાત ખૂબ ઝેહ્ન નશીન ફરમા લીજિયે કે અગર બ વક્તે ઝરૂરત કસમ ખાની હી પડે તો સિર્ફ વ સિર્ફ **સચ્ચી કસમ** ખાઈયે.

મુસલ્માન કી કસમ કા યકીન કર લેના ચાહિયે

અગર કોઈ મુસલ્માન હમારે સામને કિસી બાત કી **કસમ** ખાએ તો હુસ્ને ઝન રખતે હુએ હમેં ઉસ કી બાત કા યકીન કર લેના ચાહિયે, ઈમામ શ-રફુદ્દીન ન-વવી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى ફરમાતે હૈં કે મુસલ્માન ભાઈ કી **કસમ** કા એ'તિબાર કરના ઔર ઉસ કો પૂરા કરના **મુસ્તહબ** હૈ બશર્તે કે ઉસ મેં ફિતને વગૈરા કા ઈમ્કાન ન હો.

(شرح مسلم للنّووی ج١٤ ص٣٢)

તૂને ચોરી નહીં કી

હઝરતે સય્યિદુના અબૂ હુરૈરા رَضِىَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ ફરમાતે હૈં : **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ **કે મહબૂબ, દાનાએ ગુયૂબ, મુનઝ્ઝહુન અનિલ ઉયૂબ** صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને આલીશાન હૈ : (હઝરતે) **ઈસા** ઈબ્ને મરયમ ને એક શખ્સ કો ચોરી કરતે દેખા તો ઉસ સે ફરમાયા : ''તૂને ચોરી કી,'' વોહ બોલા : ''હરગિઝ નહીં ઉસ કી **કસમ** જિસ કે સિવા કોઈ મા'બૂદ નહીં'' તો (હઝરતે) ઈસા ને ફરમાયા : મૈં **અલ્લાહ** પર ઈમાન લાયા ઔર મૈં ને અપને કો આપ ઝુટલાયા. **(صحیح مُسلِم ص١٢٨٨ حدیث٢٣٦٨)**

મોમિન અલ્લાહ કી ઝૂટી કસમ કૈસે ખા સકતા હૈ !

અલ્લાહુ અકબર ! દેખા આપ ને ! હઝરતે સય્યિદુના **ઈસા રૂહુલ્લાહ** عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام ને **કસમ** ખા લેને વાલે કે સાથ કિતના

અઝીમ બરતાવ કિયા. **મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત** હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان ઉસ કસમ ખાને વાલે કો છોડ દેને કે **મુ-તઅલ્લિક** હઝરતે સય્યિદુના **ઈસા રૂહુલ્લાહ** عَلٰى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام કે મુકદ્દસ જઝ્બાત કી અક્કાસી કરતે હુએ તહરીર ફરમાતે હૈં : યા'ની ઈસ કસમ કી વજહ સે તુઝે સચ્ચા સમઝતા હૂં કે મોમિન બન્દા **અલ્લાહ** (عَزَّوَجَلَّ) કી ''ઝૂટી કસમ'' નહીં ખા સકતા, (ક્યૂંકે) ઉસ કે દિલ મેં **અલ્લાહ** કે નામ કી તા'ઝીમ હોતી હૈ, અપને **મુ-તઅલ્લિક** ગલત ફહમી કા ખયાલ કર લેતા હૂં કે મેરી આંખોં ને દેખને મેં ગ-લતી કી. (મિરઆત, જિ. 6, સ. 623) **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ **કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.**

اٰمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِين صَلَّى اللهُ تعالٰى عليه واٰله وسلَّم

કુરઆન ઉઠાના કસમ હૈ યા નહીં ?

કુરઆને કરીમ કી કસમ ખાના, **કસમ** હૈ, અલબત્તા સિર્ફ કુરઆને કરીમ ઉઠા કર યા બીચ મેં રખ કર યા ઉસ પર હાથ રખ કર કોઈ બાત કરની **કસમ** નહીં. ''ફતાવા ર-ઝવિય્યા'' જિલ્દ 13 સફ્હા 574 પર હૈ : ઝૂટી બાત પર કુરઆને મજીદ કી **કસમ** ઉઠાના સખ્ત અઝીમ **ગુનાહે કબીરા** હૈ ઔર સચ્ચી બાત પર કુરઆને અઝીમ કી કસમ ખાને મેં હરજ નહીં ઔર ઝરૂરત હો તો ઉઠા ભી સકતા હૈ મગર યેહ **કસમ** કો બહુત સખ્ત કરતા હૈ, બિલા ઝરૂરતે ખાસ્સા ન ચાહિયે. નીઝ **સફ્હા** 575 પર હૈ : હાં મુસ્હફ (યા'ની કુરઆન) શરીફ હાથ મેં લે કર યા ઉસ પર હાથ રખ કર કોઈ બાત કહની અગર લફ્ઝન હલ્ફ વ કસમ કે સાથ ન

હો હલ્ફે શર-ઈ ન હોગા (યા'ની કુરઆને કરીમ કો સિર્ફ ઉઠાને યા ઉસ પર હાથ રખને યા ઉસે બીચ મેં રખને કો શરઅન કસમ કરાર ન દિયા જાએગા) મ-સલન કહે કે મૈં કુરઆને મજીદ પર હાથ રખ કર કહતા હૂં કે ઐસા કરૂંગા ઔર ફિર ન કિયા તો (ચૂંકે કસમ હી નહીં હુઈ થી ઇસ લિયે) **કફ્ફારા** ન આએગા. وَاللّٰهُ تَعَالٰى اَعْلَم

દો ઇબ્રત નાક ફતાવા

﴾1﴿ શરાબી ને કુરઆન ઉઠા કર કસમ ખાઈ ફિર તોડ દી!!!

ફતાવા રઝવિય્યા જિલ્દ 13 સફહા 609 પર એક શરાબી કે બારે મેં હુક્મ દરયાફ્ત કરતે હુએ કુછ ઇસ તરહ પૂછા ગયા હૈ કે ઉસ ને ચાર ગવાહોં કે સામને **કુરઆને કરીમ** ઉઠા કર **કસમ** ખાઈ કે આયન્દા શરાબ ન પિયૂંગા મગર ફિર પી લી. ઉસ કે તફ્સીલી **જવાબ** કે આખિર મેં આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ફરમાતે હૈં : અગર ઉસ ને કુરઆન ઉઠા કર કુરઆન કે નામ સે કસમ ખાઈ યા **અલ્લાહ** તઆલા કે નામ સે કસમ ખાઈ ઔર ઝબાન સે અદા ભી કી હો ફિર કસમ તોડ દી હૈ તો ઉસ પર કફ્ફારા લાઝિમ હૈ. ઔર અગર ઉસ ને કુરઆને મજીદ ઉઠા કર **કસમ** ખાઈ હૈ ઔર બહુત સખ્ત મુઆ-મલા હૈ કે કુરઆન ઉઠા કર ઉસ ને ઇસ કી ખિલાફ વર્ઝી કરતે હુએ ફિર સે શરાબ નોશી કી હૈ જિસ સે કુરઆને પાક કી તૌહીન તક મુઆ-મલા પહોંચા ઔર (ઉસ ને) કુરઆન કે અઝીમ હક કી પામાલી કી હૈ તો ઇસ સખ્ત કારવાઈ (યા'ની જબ કે લફ્ઝે કસમ ન કહા હો સિર્ફ કુરઆને કરીમ ઉઠાયા હો ઇસ) પર **કફ્ફારા** નહીં હૈ બલ્કે ઇસ કે લિયે ઉસ પર લાઝિમ હૈ કે ફૌરન **તૌબા** કરે ઔર ઉસ બુરે ફે'લ (યા'ની શરાબ નોશી) કો આયન્દા ન કરને કા પુખ્તા કસ્દ (યા'ની પક્કી નિય્યત) કરે

વરના ફિર **અલ્લાહ** તઆલા કી તરફ સે દર્દનાક અઝાબ ઔર જહન્નમ કી આગ કા ઈન્તિઝાર કરે. وَالْعِيَاذُ بِاللّٰهِ تَعَالٰى (યા'ની ઔર ઈસ સે **અલ્લાહ** તઆલા કી પનાહ). ઔર અગર ઝબાન સે **કસમ** અદા નહીં કી બલ્કે ઉસી કુરઆન ઉઠાને કો કસમ કરાર દિયા તો ઈસ **કસમ** કા વોહી હુક્મ હૈ કે ઈસ પર **કફ્ફારા** નહીં બલ્કે અઝાબે અલીમ કા ઈન્તિઝાર કરે.

﴾2﴿ ઝૂટી કસમ ખાને વાલા જહન્નમ કે ખૌલતે દરિયા મેં ગોતે દિયા જાએગા

સુવાલ : ખુદા કી ઝૂટી **કસમ** ખાને પર ક્યા કફ્ફારા દેના ચાહિયે ? અગર એક હી વક્ત મેં કઈ મર્તબા **ઝૂટી કસમ** ખુદા કી ખાએ તો એક **કફ્ફારા** દે યા હર એક **કસમ** કા અલા-હદા અલા-હદા ?

જવાબ : ઝૂટી કસમ ગુઝશ્તા બાત પર દાનિસ્તા (યા'ની જાન બૂઝ કર ખાઈ તો), ઉસ કા કોઈ **કફ્ફારા** નહીં, ઈસ (ઝૂટી કસમ) કી સઝા યેહ હૈ કે **જહન્નમ કે ખૌલતે દરિયા મેં ગોતે દિયા જાએગા.** ઔર આયન્દા (કી) કિસી બાત પર **કસમ** ખાઈ ઔર વોહ ન હો સકી તો ઉસ કા **કફ્ફારા** હૈ, એક કસમ ખાઈ હો તો એક ઔર દસ (ખાઈ હોં) તો દસ. وَاللّٰهُ تَعَالٰى اَعْلَم (યા'ની ઔર **અલ્લાહ** તઆલા સબ સે ઝિયાદા જાનને વાલા હૈ)

બ કસરત કસમ ખાને કી મુમા-ન-અત

રબ્બે કરીમ عَزَّوَجَلَّ કા પારહ 2 **સૂ-રતુલ બ-કરહ** કી આયત 224 મેં ફરમાને અઝીમ હૈ :

وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ عُرْضَةً لِّاَيْمَانِكُمْ

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર **અલ્લાહ** કો અપની કસમોં કા નિશાના ન બના લો.

ફ૨માને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જો શખ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

સદરુલ અફાઝિલ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના સય્યિદ મુહમ્મદ નઈમુદ્દીન મુરાદઆબાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْهَادِى ઈસ આયત કે તહ્ત લિખતે હૈં : બા'ઝ મુફસ્સિરીન (رَحِمَهُمُ اللهُ الْمُبِيْن) ને યેહ ભી કહા હૈ કે ઈસ આયત સે બ કસરત કસમ ખાને કી મુમા-ન-અત સાબિત હોતી હૈ.

(حاشیۃ الصّاوی ج۱ص ۱۹۰)

હઝરતે સય્યિદુના ઈબ્રાહીમ **ન-ખ-ઈ** عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى ફરમાતે હૈં : જબ હમ છોટે છોટે થે તો હમારે બુઝુર્ગ **કસમ** ખાને ઔર વા'દા કરને પર હમારી પિટાઈ કરતે થે. **(صَحیح بُخاری ج ۲ص۵۱۶حدیث۳۶۵۱)**

તૂ ઝૂટી કસમોં સે મુઝ કો સદા બચા યા રબ !

ન બાત બાત પે ખાઊં કસમ, ખુદા યા રબ !

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

"ચુપ રહો સલામત રહોગે" કે પન્દરહ હુરૂફ કી નિસ્બત સે કસમ કે મુ-તઅલ્લિક 15 મ-દની ફૂલ

દા'વતે ઈસ્લામી કે ઈશાઅતી ઈદારે **મક-ત-બતુલ મદીના** કી મત્બૂઆ 1182 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ **"બહારે શરીઅત"** જિલ્દ **2** સફહા 298 તા 311 ઔર 319 સે **કસમ ઔર કફ્ફારે** સે **મુ-તઅલ્લિક** 15 **મ-દની ફૂલ** પેશ કિયે જાતે હૈં, (ઝરૂરતન કહીં કહીં તસર્રુફ કિયા ગયા હૈ)

બાત બાત પર કસમ નહીં ખાની ચાહિયે

﴾1﴿ **કસમ** ખાના જાઈઝ હૈ મગર જહાં તક હો કમી બેહતર હૈ ઔર બાત બાત પર **કસમ** ખાની ન ચાહિયે ઔર બા'ઝ લોગોં ને

કસમ કો તક્યા કલામ બના રખા હૈ (યા'ની દૌરાને ગુફ્ત-ગૂ બાર બાર કસમ ખાને કી આદત બના રખી હૈ) કે કસ્દ વ બે કસ્દ (યા'ની ઈરાદતન ઔર બિગૈર ઈરાદે કે) ઝબાન સે (કસમ) જારી હોતી હૈ ઔર ઈસ કા ભી ખયાલ નહીં રખતે કે બાત સચ્ચી હૈ યા ઝૂટી ! યેહ સખ્ત મા'યૂબ (યા'ની બહુત બુરી બાત) હૈ ઔર ગૈરે ખુદા કી **કસમ** મક્રૂહ હૈ ઔર યેહ શરઅન **કસમ** ભી નહીં યા'ની ઈસ કે તોડને સે **કફ્ફારા** લાઝિમ નહીં.

ગ-લતી સે કસમ ખા લી તો ?

﴿2﴾ **ગ-લતી** સે **કસમ** ખા બૈઠા મ-સલન કહના ચાહતા થા કે પાની લાઓ યા પાની પિયૂંગા ઔર ઝબાન સે નિકલ ગયા કે "ખુદા કી **કસમ** પાની નહીં પિયૂંગા" તો યેહ ભી કસમ હૈ અગર તોડેગા **કફ્ફારા** દેના હોગા. (બહારે શરીઅત, જિ. 2, સ. 300)

﴿3﴾ **કસમ** તોડના ઈખ્તિયાર સે હો યા દૂસરે કે મજબૂર કરને સે, કસ્દન (યા'ની જાન બૂઝ કર) હો યા ભૂલચૂક સે હર સૂરત મેં **કફ્ફારા** હૈ બલ્કે અગર બેહોશી યા જુનૂન મેં **કસમ** તોડના હુવા જબ ભી **કફ્ફારા** વાજિબ હૈ જબ કે હોશ મેં **કસમ** ખાઈ હો ઔર અગર બેહોશી યા જુનૂન (યા'ની પાગલ પન) મેં **કસમ** ખાઈ તો **કસમ** નહીં કે આકિલ હોના શર્ત હૈ ઔર યેહ આકિલ નહીં. (تبیین الحقائق ج ۳ ص ۴۲۳)

ઐસે અલ્ફાઝ જિન સે કસમ નહીં હોતી

﴿4﴾ યેહ અલ્ફાઝ **કસમ** નહીં અગર્ચે ઈન કે બોલને સે **ગુનહગાર** હોગા જબ કે અપની બાત મેં ઝૂટા હૈ : અગર ઐસા કરૂં તો મુઝ પર **અલ્લાહ** (عَزَّوَجَلَّ) કા ગઝબ હો. ઉસ કી લા'નત હો. ઉસ કા અઝાબ હો.

ખુદા કા કહ્ર ટૂટે. મુઝ પર આસ્માન ફટ પડે. મુઝે ઝમીન નિગલ જાએ. મુઝ પર ખુદા કી માર હો. ખુદા કી ફિટકાર હો. **રસૂલુલ્લાહ** صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી શફાઅત ન મિલે. મુઝે ખુદા કા દીદાર ન નસીબ હો. મરતે વક્ત કલિમા ન નસીબ હો. **(فتاوٰی عالمگیری ج ۲ ص ٥٤)**

કસમ કી ચાર અક્સામ

﴿5﴾ બા'ઝ કસમેં ઐસી હૈં કે ઉન કા પૂરા કરના ઝરૂરી હૈ, મ-સલન કિસી ઐસે કામ કે કરને કી **કસમ** ખાઈ જિસ કા બિગૈર **કસમ** (ભી) કરના ઝરૂરી થા યા ગુનાહ સે બચને કી **કસમ** ખાઈ (કે ગુનાહ સે બચને કી કસમ ન ભી ખાએં તબ ભી ગુનાહ સે બચના ઝરૂરી હી હૈ) તો ઈસ સૂરત મેં **કસમ** સચ્ચી કરના ઝરૂર હૈ. મ-સલન (કહા) ખુદા કી **કસમ** ઝોહર પઢૂંગા યા ચોરી યા ઝિના ન કરૂંગા. (કસમ કી) **દૂસરી** (કિસ્મ) વોહ કે ઉસ કા તોડના ઝરૂરી હૈ મ-સલન ગુનાહ કરને યા ફરાઈઝ વ વાજિબાત (પૂરે) ન કરને કી **કસમ** ખાઈ, જૈસે **કસમ** ખાઈ કે નમાઝ ન પઢૂંગા યા ચોરી કરૂંગા યા માં બાપ સે કલામ (યા'ની બાતચીત) ન કરૂંગા તો **કસમ** તોડ દે. **તીસરી** વોહ કે ઉસ કા તોડના મુસ્તહબ હૈ મ-સલન ઐસે અમ્ર (યા'ની મુઆ-મલે યા કામ) કી કસમ ખાઈ કે ઉસ કે ગૈર (યા'ની ઈલાવા) મેં બેહતરી હૈ તો ઐસી **કસમ** કો તોડ કર વોહ કરે જો બેહતર હૈ. **ચૌથી** વોહ કે મુબાહ કી **કસમ** ખાઈ યા'ની (જિસ કા) કરના ઔર ન કરના દોનોં યક્સાં હૈ ઈસ મેં કસમ કા બાકી રખના અફ્ઝલ હૈ. **(المبسوط للسرخسی ج٤ ص ١٣٣)**

﴿6﴾ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે જિતને નામ હૈં ઉન મેં સે જિસ નામ કે સાથ **કસમ** ખાએગા **કસમ** હો જાએગી ખ્વાહ બોલચાલ મેં ઉસ નામ કે સાથ **કસમ** ખાતે હોં યા નહીં. મ-સલન **અલ્લાહ** (عَزَّوَجَلَّ) કી **કસમ,**

ખુદા કી **કસમ**, રહમાન કી **કસમ**, રહીમ કી **કસમ**, પરવર દગાર કી **કસમ**. યૂહીં ખુદા કી જિસ સિફત કી **કસમ** ખાઈ જાતી હો ઉસ કી કસમ ખાઈ, હો ગઈ મ-સલન ખુદા કી ઈઝ્ઝતો જલાલ કી **કસમ,** ઉસ કી કિબ્રિયાઈ (અ-ઝમત, બડાઈ) કી **કસમ,** ઉસ કી બુઝુર્ગી યા બડાઈ કી **કસમ**, ઉસ કી અ-ઝમત કી **કસમ**, ઉસ કી કુદરત વ કુવ્વત કી **કસમ**, કુરઆન કી **કસમ**, કલામુલ્લાહ કી કસમ. (فتاوٰی عالمگیری ج ۲ ص ۵۲)

﴾7﴿ ઈન અલ્ફાઝ સે ભી **કસમ** હો જાતી હૈ : હલ્ફ કરતા હૂં. **કસમ** ખાતા હૂં. મૈં શહાદત દેતા હૂં. ખુદા કો ગવાહ કર કે કહતા હૂં. મુઝ પર **કસમ** હૈ. وَاللّٰہِ وَبِاللّٰہِ મૈં યેહ કામ ન કરૂંગા. (اَیضاً)

ઐસી કસમ જિન કે તોડને મેં કુફ્ર કા અન્દેશા હૈ

﴾8﴿ અગર યેહ કામ કરે યા કિયા હો તો યહૂદી હૈ યા નસરાની યા કાફિર યા કાફિરોં કા શરીક. મરતે વક્ત ઈમાન નસીબ ન હો. બે ઈમાન મરે. કાફિર હો કર મરે. ઔર યેહ અલ્ફાઝ બહુત સખ્ત હૈં કે અગર ઝૂટી **કસમ** ખાઈ યા **કસમ** તોડ દી તો બા'ઝ સૂરત મેં **કાફિર** હો જાએગા. જો શખ્સ ઈસ કિસ્મ કી ઝૂટી **કસમ** ખાએ ઉસ કી નિસ્બત હદીસ મેં ફરમાયા : "વોહ વૈસા હી હૈ જૈસા ઉસ ને કહા." યા'ની યહૂદી હોને કી **કસમ** ખાઈ તો યહૂદી હો ગયા. યૂંહી અગર કહા : "ખુદા જાનતા હૈ કે મૈં ને ઐસા નહીં કિયા હૈ." ઔર યેહ બાત ઉસ ને ઝૂટ કહી હૈ તો અક્સર ઉ-લમા કે નઝ્દીક **કાફિર** હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 2, સ. 301)

કિસી ચીઝ કો અપને ઊપર હરામ કર લેના

﴾9﴿ જો શખ્સ કિસી ચીઝ કો અપને ઊપર હરામ કરે મ-સલન કહે કે **ફુલાં ચીઝ મુઝ પર હરામ હૈ** તો ઈસ કહ દેને સે વોહ શૈ હરામ

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હુવા ઔર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ابن سنی)

નહીં હોગી કે **અલ્લાહ** (عَزَّوَجَلَّ) ને જિસ ચીઝ કો હલાલ કિયા ઉસે કૌન હરામ કર સકે ? મગર (જિસ ચીઝ કો અપને ઊપર હરામ કિયા) ઉસ કે બરત્ને (યા'ની ઈસ્તિ'માલ કરને) સે **કફ્ફારા** લાઝિમ આએગા યા'ની યેહ ભી **કસમ** હૈ. (تَبیِینُ الحقائق ج ۳ ص ٤٣٦) **તુઝ સે બાત કરના હરામ હૈ** યેહ (ભી) યમીન (યા'ની કસમ) હૈ. બાત કરેગા તો **કફ્ફારા** લાઝિમ હોગા. (فتاوٰی عالمگیری ج ۲ ص ٥٨)

ગૈરે ખુદા કી કસમ "કસમ" નહીં

10 ગૈરે ખુદા કી કસમ, "કસમ" નહીં મ-સલન તુમ્હારી કસમ. અપની કસમ. તુમ્હારી જાન કી કસમ. અપની જાન કી કસમ. તુમ્હારે સર કી કસમ. અપને સર કી કસમ. આંખોં કી કસમ. જવાની કી કસમ. માં બાપ કી કસમ. ઔલાદ કી કસમ. મઝહબ કી કસમ. દીન કી કસમ. ઈલ્મ કી કસમ. કા'બે કી કસમ. અર્શે ઈલાહી કી કસમ. **રસૂલુલ્લાહ** કી કસમ. (ایضاً ص ٥١)

11 ખુદા વ રસૂલ કી કસમ યેહ કામ ન કરૂંગા યેહ કસમ નહીં. (ایضاً ص ٥٧، ٥٨)

12 અગર યેહ કામ કરૂં તો કાફિરોં સે બદતર હો જાઊં (કહા) તો (યેહ) **કસમ** હૈ ઔર અગર કહા કે યેહ કામ કરે (યા'ની કરૂં) તો કાફિર કો ઈસ (યા'ની મુઝ) પર શરફ હો (યા'ની ફઝીલત હો) તો **કસમ** નહીં. (ایضاً ص ٥٨)

દૂસરે કે કસમ દિલાને સે કસમ નહીં હોતી

13 દૂસરે કે **કસમ** દિલાને સે કસમ નહીં હોતી મ-સલન કહા : **તુમ્હેં ખુદા કી કસમ યેહ કામ કર દો.** તો ઈસ કહને સે (જિસ સે કહા) ઉસ પર કસમ ન હુઈ યા'ની ન કરને સે કફ્ફારા લાઝિમ નહીં.

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللّٰہ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર દસ મરતબા સુબ્હ ઔર દસ મરતબા શામ દુરૂદે પાક પઢા ઉસે કિયામત કે દિન મેરી શફાઅત મિલેગી. (مجمع الزوائد)

એક શખ્સ કિસી કે પાસ ગયા ઉસ ને ઉઠના ચાહા ઉસ ને કહા : ખુદા કી **કસમ** ન ઉઠના ઔર (જિસ સે કહા) વોહ ખડા હો ગયા તો ઉસ કસમ ખાને વાલે પર કફ્ફારા નહીં. (ایضاً ص٥٩-٦٠)

﴾14﴿ યહાં એક કાઈદા યાદ રખના ચાહિયે જિસ કા **કસમ** મેં હર જગહ લિહાઝ ઝરૂર હૈ વોહ યેહ કે **કસમ** કે તમામ અલ્ફાઝ સે વોહ મા'ના લિયે જાએંગે જિન મેં અહલે ઉર્ફ ઈસ્તિ'માલ કરતે હોં મ-સલન કિસી ને **કસમ** ખાઈ કે કિસી મકાન મેં નહીં જાએગા ઔર મસ્જિદ મેં યા કા'બએ મુઅઝ્ઝમા મેં ગયા તો **કસમ** નહીં ટૂટી અગર્ચે યેહ ભી મકાન હૈં, યૂં હી હમ્મામ મેં જાને સે ભી **કસમ** નહીં ટૂટેગી. (فتاوٰی عالمگیری ج ٢ ص ٦٨)

કસમ મેં નિય્યત ઔર ગરઝ કા એ'તિબાર નહીં

﴾15﴿ **કસમ** મેં અલ્ફાઝ કા લિહાઝ હોગા, ઈસ કા લિહાઝ ન હોગા કે ઈસ **કસમ** સે ગરઝ ક્યા હૈ યા'ની ઉન લફ્ઝોં કે બોલચાલ મેં જો મા'ના હૈં વોહ મુરાદ લિયે જાએંગે **કસમ** ખાને વાલે કી **નિય્યત** ઔર **મકસદ** કા એ'તિબાર ન હોગા મ-સલન **કસમ** ખાઈ કે ''ફુલાં કે લિયે એક પૈસે કી કોઈ ચીઝ નહીં ખરીદૂંગા'' ઔર એક રુપૈ કી ખરીદી તો **કસમ** નહીં ટૂટી હાલાં કે ઈસ કલામ સે મક્સદ યેહ હુવા કરતા હૈ કે ન પૈસે કી ખરીદૂંગા ન રુપૈ કી મગર ચૂંકે લફ્ઝ સે યેહ નહીં સમઝા જાતા લિહાઝા ઈસ કા એ'તિબાર નહીં યા **કસમ** ખાઈ કે ''દરવાઝે સે બાહર ન જાઊંગા'' ઔર દીવાર કૂદ કર યા સીઢી લગા કર બાહર ચલા ગયા તો **કસમ** નહીં ટૂટી અગર્ચે ઈસ સે મુરાદ યેહ હૈ કે ઘર સે બાહર ન જાઊંગા. (دُرِّمُختارو رَدُّالْمُحتارج٥ ص٥٠٠)

ઈસ ઝિમ્ન મેં હઝરતે સય્યિદુના ઈમામે આ'ઝમ عَلَیْہِ رَحْمَۃُ اللّٰہِ الْاَکْرَم કી એક **હિકાયત** સુનિયે ઔર ઝૂમિયે ચુનાન્ચે

અન્ડા ન ખાને કી કસમ ખા લી

એક શખ્સ ને **કસમ** ખાઈ કે **અન્ડા** ન ખાઊંગા ઔર ફિર યેહ **કસમ** ખાઈ કે જો ચીઝ ફુલાં શખ્સ કી જેબ મેં હૈ વોહ ઝરૂર ખાઊંગા. અબ દેખા તો ઉસ કી જેબ મેં **અન્ડા** હી થા. કરોડોં હ-નફિય્યોં કે અઝીમ પેશ્વા હઝરતે સય્યિદુના ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه સે પૂછા ગયા તો ફરમાયા : ઉસ અન્ડે કો કિસી મુર્ગી કે નીચે રખ દે ઔર જબ ચૂઝા નિકલ આએ તો ઉસે ભૂન કર ખા લે યા શોરબે મેં પકા કર શોરબે સમેત ખા લે. (ઈસ સૂરત મેં **કસમ** પૂરી હો જાએગી) (الخيرات الحسان ص١٨٠) **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ **કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.**

اٰمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِين صَلَّى اللهُ تعالٰى عليه واٰله وسلَّم

કસમ કે બા'ઝ અલ્ફાઝ

અગર વલ્લાહ બિલ્લાહ તલ્લાહ કહા તો તીન કસમેં હુઈ. બખુદા. કસમ સે. બ હલ્ફે શર-ઈ કહતા હૂં. **અલ્લાહ** કો હાઝિર નાઝિર જાન કર કહતા હૂં. **અલ્લાહ** કો સમીઅ બસીર જાન કર કહતા હૂં. BY GOD યેહ સબ કસમ કે અલ્ફાઝ હૈં. **"અલ્લાહ** કો હાઝિર નાઝિર જાન કર કહતા હૂં" ઈસ તરહ કહને સે કસમ તો હો જાએગી મગર **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કો હાઝિર નાઝિર કહના મમ્નૂઅ હૈ.

સરકારે મદીના صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી કસમ કે અલ્ફાઝ

નબિય્યે કરીમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم અક્સર "وَمُقَلِّبِ الْقُلُوب" (યા'ની કસમ હૈ દિલોં કે બદલને વાલે કી) યા "وَالَّذِىْ نَفْسِىْ بِيَدِهٖ" (યા'ની

કસમ ઉસ કી જિસ કે દસ્તે કુદરત મેં મેરી જાન હૈ) કે અલ્ફાઝ કે સાથ **કસમ** ઈર્શાદ ફરમાયા કરતે થે જૈસા કે હઝરતે સય્યિદુના ઈબ્ને ઉમર (رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُمَا) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ઝિયાદા તર જો કસમ ઈર્શાદ ફરમાતે થે વોહ યેહ થી : وَمُقَلِّبِ الْقُلُوب યાની કસમ હૈ દિલોં કો બદલને વાલે કી. (بُخاری ج٤ ص٢٧٨ حدیث٦٦١٧)

હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી કસમ ખાના

દા'વતે ઈસ્લામી કે ઈશાઅતી ઈદારે **મક-ત-બતુલ મદીના** કી મત્બૂઆ 561 સફહાત પર મુશતમિલ કિતાબ, **"મલ્ફૂઝાતે આ'લા હઝરત"** કે સફહા 528 પર હૈ કે મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن સે અર્ઝ કી ગઈ : હુઝૂર (صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم) કી **કસમ** ખા કર ખિલાફ કરને સે કફ્ફારા લાઝિમ આએગા યા નહીં ? તો ફરમાયા : નહીં.

(فتاوٰی عالمگیری ج٢ ص٥١)

બાપ કી કસમ ખાના કૈસા ?

અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ કે મહબૂબ, દાનાએ ગુયૂબ, મુનઝ્ઝહુન અનિલ ઉયૂબ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂકે આ'ઝમ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કો સુવારી પર ચલતે હુએ મુલા-હઝા ફરમાયા જબ કે આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ અપને બાપ કી **કસમ** ખા રહે થે. આપ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા : **"અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ તુમ કો **બાપ કી કસમ** ખાને સે મન્અ કરતા હૈ, જો શખ્સ કસમ ખાએ તો **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી કસમ ખાએ યા ચુપ રહે." (صَحیح بُخاری ج٤ص٢٨٦ حدیث ٦٦٤٦)

મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે **મુફતી અહમદ યાર ખાન** عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان ઈસ હદીસે પાક કે તહ્ત ફરમાતે હૈં : યા'ની ગૈરે ખુદા કી **કસમ** ખાને સે મન્અ ફરમાયા ગયા. ચૂંકે અહલે અરબ ઉમૂમન બાપ દાદોં કી **કસમ** ખાતે થે ઈસ લિયે ઈસી કા ઝિક્ર હુવા, ગૈરે ખુદા કી **કસમ** ખાના મક્રૂહ હૈ, (مرقاة المفاتيح ج٦ ص ٥٧٩) **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ સે મુરાદ રબ તઆલા કે ઝાતી વ સિફાતી નામ હૈં લિહાઝા કુરઆન શરીફ કી કસમ ખાના જાઈઝ હૈ કે કુરઆન શરીફ **કલામુલ્લાહ** કા નામ હૈ ઔર **કલામુલ્લાહ** સિ-ફતે ઈલાહી હૈ, કુરઆને મજીદ મેં ઝમાના, ઈન્જીર, ઝૈતૂન વગૈરા કી કસમેં ઈર્શાદ હુઈ વોહ શર-ઈ કસમેં નહીં નીઝ યેહ અહકામ હમ પર જારી હૈં ન કે રબ તઆલા પર. (મિરઆત જિ. 5, સ. 194, 195)

કસમ મેં اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ કહા તો કસમ હોગી યા નહીં ?

ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللّٰهُ السَّلَام ફરમાતે હૈં : **કસમ** મેં اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ કહા તો ઉસ કા પૂરા કરના વાજિબ નહીં બશર્તે કે اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ કા લફ્ઝ ઈસ કલામ સે **મુત્તસિલ** (યા'ની મિલા હુવા) હો ઔર અગર ફાસિલા હો ગયા મ-સલન **કસમ** ખા કર ચુપ હો ગયા યા દરમિયાન મેં કુછ ઔર બાત કી ફિર اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ કહા તો **કસમ** બાતિલ ન હુઈ. (دُرِّمُختار و رَدُّالْمُحتار ج ٥ ص ٥٤٨) હઝરતે સય્યિદુના **અબ્દુલ્લાહ** બિન ઉમર رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે અકરમ, **નૂરે મુજસ્સમ,** શાહે આદમ વ બની આદમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : "જો શખ્સ **કસમ** ખાએ ઔર ઉસ કે સાથ اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ કહ લે તો હાનિસ (યા'ની કસમ તોડને વાલા) ન હોગા." (ترمذی ج٣، ص١٨٣ حديث ١٥٣٦)

મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان ઈસ હદીસે પાક કે તહ્ત ફરમાતે હૈં : યા'ની કસમ સે **મુત્તસિલ** (યા'ની ફૌરન બા'દ) કહ દે اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ. ખુલાસા યેહ હૈ કે અગર વા'દે યા કસમ સે **મુત્તસિલ** اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ કહ દિયા જાએ તો ઉસ કે ખિલાફ કરને પર ન ગુનાહ હૈ ન કફ્ફારા.

(મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 5, સ. 201)

બડી બડી મૂંછોં વાલા બદ મઆશ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! હુસૂલે ઈલ્મે દીન કે લિયે દા'વતે ઈસ્લામી કે સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઆત ભી અહમ ઝરીઆ હૈં, આપ ભી અપને શહ્ર મેં હોને વાલે હફ્તાવાર સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઆત મેં શિર્કત કીજિયે, ઈન ઈજતિમાઆત કી બ-ર-કત સે કૈસે કૈસે બિગડે હુએ લોગોં કી ઝિન્દગી મેં મ-દની ઈન્કિલાબ બરપા હો ગયા, ઈસ કી એક ઝલક ઈસ **મ-દની બહાર** મેં મુલા-હઝા કીજિયે, ચુનાન્ચે એક આલિમ સાહિબ જો કે દા'વતે ઈસ્લામી કે મુબલ્લિગ હૈં ઉન્હોં ને બતાયા કે 1995 સિ.ઈ. મેં એક શખ્સ જિસ પર કમો બેશ 11 ડકૈતિયોં કે કેસ થે જિન મેં એક કત્લ કા મુકદ્દમા ભી શામિલ હૈ. એક સાલ જેલ કી સલાખોં કે પીછે ભી રહા થા. મહ-ક-મએ નહ્ર મેં મુલા-ઝમત ભી થી. તન-ખ્વાહ 3000 થી મગર વોહ ના જાઈઝ ઝરાએઅ સે મ-સલન દરખ્ત ફરોખ્ત કર કે, ચોરી કા પાની વગૈરા દે કર માહાના 10000 તક કર લેતા. ઉસ ને બડી બડી મૂંછેં રખી થીં, દેખને વાલે કો ઉસ સે વહ્શત હોતી. એક રોઝ મૈં ને **ઈન્ફિરાદી કોશિશ** કરતે હુએ ઉસે દા'વતે ઈસ્લામી કે સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઅ કી દા'વત પેશ કી મગર ઉસ ને મેરી દા'વત ટાલ દી, મૈં ને હિમ્મત નહીં

હારી વક્તન ફ વક્તન દા'વત પેશ કરતા રહા. આખિરે કાર કમો બેશ દો સાલ બા'દ ઉસ ને દા'વત કબૂલ કર લી ઔર વોહ **"રિવૉલ્વર"** કે સાથ ઈજતિમાઅ મેં શરીક હો ગયા. ઈત્તિફાક સે ઉસ દિન મેરા હી બયાન થા જો કે જહન્નમ કે અઝાબ કે **મુ-તઅલ્લિક** થા. **જહન્નમ કી તબાહ કારિયાં** સુન કર સખ્ત સર્દિયોં કા મૌસિમ હોને કે બા વુજૂદ **બદ મઆશ** પસીને સે શરાબોર હો ગયા. બા'દે ઈજતિમાઅ વોહ રોતા જાતા ઔર કહતા જાતા : હાએ ! મેરા ક્યા બનેગા ! મૈં ને બહુત સારે ગુનાહ કિયે હૈં. ફિર વોહ તીન દિન બુખાર કે આલમ મેં રહા. ઉસે અપને ગુનાહોં કા શિદ્દત સે એહસાસ હો ચુકા થા, ઉસ ને તૌબા કર લી ઔર નમાઝેં ભી પઢને લગા. **દૂસરી** જુમા'રાત ઉસે ફિર ઈજતિમાઅ મેં શિર્કત કી સઆદત મિલી ઔર **જન્નત** કે મૌઝૂઅ પર બયાન સુન કર ઉસ કો ઢારસ મિલી. આહિસ્તા આહિસ્તા ઉસ પર **મ-દની રંગ** ચઢતા ચલા ગયા. યહાં તક કે વોહ **દા'વતે ઈસ્લામી** કે મ-દની માહોલ સે વાબસ્તા હો ગયા. ઉસ ને ઘર સે T.V. નિકાલ બાહર કિયા. (ક્યૂંકે ઉસ મેં સિર્ફ ગુનાહોં ભરે ચેનલ્ઝ હી દેખે જાતે થે, "મ-દની ચેનલ" શુરૂઅ ન હુવા થા) **દાઢી** ઔર **સબ્ઝ ઈમામા** સજાને કી સઆદત ભી હાસિલ કર લી. યેહ બયાન દેતે વક્ત વોહ દા'વતે ઈસ્લામી કે મ-દની કામોં મેં મશ્ગૂલ તન્ઝીમી તૌર પર સૂબાઈ સત્હ પર મજલિસે **ખુદામુલ મસાજિદ** કી ઝિમ્મેદારી પર ફાઈઝ હૈ.

અગર ચોર ડાકૂ ભી આ જાએંગે તો સુધર જાએંગે ગર મિલા મ-દની માહોલ
ગુનહગારો આઓ, સિયહ કારો આઓ ગુનાહોં કો દેગા છુડા મ-દની માહોલ

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 203)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

કસમ કી હિફાઝત કીજિયે

દા'વતે ઈસ્લામી કે ઈશાઅતી ઈદારે **મક-ત-બતુલ મદીના** કે મત્બૂઆ તરજમે વાલે પાકીઝા કુરઆન, **"કન્ઝુલ ઈમાન મઅ ખઝાઈનુલ ઈરફાન" સફહા** 516 તા 517 પર પારહ 14 **સૂ-રતુન્નહ્લ** આયત નમ્બર 91 મેં ઈશાદિ રબ્બુલ ઈબાદ હૈ :

وَاَوْفُوْا بِعَهْدِ اللّٰهِ اِذَا عٰهَدْتُّمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْاَیْمَانَ بَعْدَ تَوْكِیْدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللّٰهَ عَلَیْكُمْ كَفِیْلًا ؕ اِنَّ اللّٰهَ یَعْلَمُ مَا تَفْعَلُوْنَ ۝۹۱

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર **અલ્લાહ** કા અહ્દ પૂરા કરો જબ કૌલ બાંધો ઔર **કસમેં** મઝબૂત કર કે ન તોડો ઔર તુમ **અલ્લાહ** કો અપને ઊપર ઝામિન કર ચુકે હો, બેશક **અલ્લાહ** તુમ્હારે કામ જાનતા હૈ.

ઔર પારહ 7 **સૂ-રતુલ માઈદહ** કી આયત 89 મેં **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ફરમાતા હૈ :

وَاحْفَظُوْۤا اَیْمَانَكُمْ ؕ

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર અપની **કસમોં** કી હિફાઝત કરો.

સદરુલ અફાઝિલ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના સય્યિદ મુહમ્મદ નઈમુદ્દીન મુરાદઆબાદી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْهَادِى તફસીરે "ખઝાઈનુલ ઈરફાન" મેં ઈસ આયત કે તહ્ત લિખતે હૈં : યા'ની ઈન્હેં પૂરા કરો અગર ઈસ મેં શરઅન કોઈ હરજ ન હો ઔર યેહ ભી હિફાઝત હૈ કે **કસમ** ખાને કી આદત તર્ક કી જાએ.

બેહતર કામ કરને કે લિયે કસમ તોડના

હઝરતે સય્યિદુના અદી બિન હાતિમ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ફરમાતે હૈં કે મેરે પાસ એક શખ્સ 100 દિરહમ માંગને આયા, મૈં ને નારાઝ હોતે હુએ કહા : તુમ મુઝ સે સિર્ફ 100 દિરહમ માંગ રહે હો હાલાં કે

મૈં હાતિમ (તાઈ) કા બેટા હૂં, **અલ્લાહ** કી **કસમ** ! મૈં તુમ્હેં નહીં દૂંગા. ફિર મૈં ને કહા : અગર મૈં ને **રસૂલુલ્લાહ** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા યેહ ઈશાદે પાક ન સુના હોતા કે "જિસ શખ્સ ને કિસી કામ કી **કસમ** ખાઈ ફિર ઉસ ને ઈસ સે બેહતર ચીઝ કા ખયાલ કિયા તો વોહ ઉસ બેહતર કામ કો કરે." ચુનાન્ચે મૈં તુમ્હેં 400 દિરહમ દૂંગા. (صَحِيح مُسلِم ص٨٩٩ حديث١٦٥١)

બેહતર કામ કે લિયે કસમ તોડના જાઈઝ હૈ મગર કફ્ફારા દેના હોગા

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! બેહતર કામ કે લિયે **કસમ** તોડને કી ઈજાઝત ઝરૂર હૈ મગર તોડને કે બા'દ **કફ્ફારા** દેના હોતા હૈ જૈસા કે હઝરતે સય્યિદુના **અબુલ અહ્વસ** ઔફ ઈબ્ને માલિક رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا અપને વાલિદ સે રિવાયત ફરમાતે હૈં : મૈં ને અર્ઝ કી : **યા રસૂલલ્લાહ** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ફરમાઈયે કે મૈં અપને ચચાઝાદ ભાઈ કે પાસ કુછ માંગને જાતા હૂં તો વોહ મુઝે નહીં દેતા, ન સિલએ રેહ્મી કરતા હૈ, ફિર ઈસે (જબ) મેરી ઝરૂરત પડતી હૈ તો મેરે પાસ આતા હૈ, મુઝ સે કુછ માંગતા હૈ. મૈં **કસમ** ખા ચુકા હૂં કે ન ઈસે કુછ દૂંગા ન સિલએ રેહ્મી કરૂંગા. તો મુઝે હુઝૂર સરાપા નૂર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને હુક્મ દિયા કે જો કામ અચ્છા હૈ વોહ કરૂં ઔર અપની કસમ કા **કફ્ફારા** દે દૂં. (سُنَنِ نَسائی ص٦١٩ حديث ٣٧٩٣)

ઝુલ્મન ઈઝા દેને કી કસમ ખા લી તો ક્યા કરે ?

અગર કિસી કો ઝુલ્મન ઈઝા દેને કી **કસમ** ખાઈ તો ઈસ કસમ કા પૂરા કરના ગુનાહ હૈ. ઈસ કસમ કે બદલે **કફ્ફારા** દેના હોગા. ચુનાન્ચે બુખારી શરીફ મેં હૈ, રહમતે આલમ, **નૂરે મુજસ્સમ** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને મુઅઝ્ઝમ હૈ : અગર કોઈ શખ્સ અપને અહ્લ કે **મુ-તઅલ્લિક** ઉસ કો અઝિય્યત ઔર ઝરર (યા'ની નુક્સાન)

પહોંચાને કે લિયે **કસમ** ખાએ પસ બખુદા ઉસ કો ઝરર દેના ઔર કસમ કો પૂરા કરના **ઈન્દલ્લાહ** (યા'ની **અલ્લાહ** કે નઝ્દીક) ઝિયાદા ગુનાહ હૈ ઈસ સે કે વોહ ઉસ **કસમ** કે બદલે કફ્ફારા દે જો **અલ્લાહ** તઆલા ને ઉસ પર મુકર્રર ફરમાયા હૈ. (بُخارى ج٤ص ٢٨١ حديث٦٦٢٥, ફતાવા ર-ઝવિય્યા, જિ. 13, સ. 549)

મુફસ્સિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان ઈસ હદીસે પાક કે તહ્ત ફરમાતે હૈં : યા'ની જો શખ્સ અપને ઘર વાલોં મેં સે કિસી કા હક ફૌત (યા'ની હક ત-લફી) કરને પર **કસમ** ખા લે મ-સલન યેહ કે મૈં અપની માં કી ખિદમત ન કરૂંગા યા માં બાપ સે બાતચીત ન કરૂંગા, ઐસી **કસમોં** કા પૂરા કરના ગુનાહ હૈ. ઈસ પર વાજિબ હૈ કે ઐસી **કસમેં** તોડે ઔર ઘર વાલોં કે હુકૂક અદા કરે, ખયાલ રહે યહાં યેહ મતલબ નહીં કે યેહ **કસમ** પૂરી ન કરના ભી ગુનાહ મગર પૂરી કરના ઝિયાદા ગુનાહ હૈ બલ્કે મતલબ યેહ હૈ કે ઐસી **કસમ** પૂરી કરના બહુત બડા ગુનાહ હૈ, પૂરી ન કરના સવાબ, કે અગર્ચે રબ તઆલા કે નામ કી બે અ-દબી **કસમ** તોડને મેં હોતી હૈ ઈસી લિયે ઈસ પર **કફ્ફારા** વાજિબ હોતા હૈ મગર યહાં **કસમ** ન તોડના ઝિયાદા ગુનાહ કા મૂજિબ હૈ. (મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 5, સ. 198 મુલખ્ખસન)

તલાક કી કસમ ખાના, ખિલાના કૈસા ?

કિસી સે તલાક કી **કસમ** લેના મુનાફિક કા તરીકા હૈ મ-સલન કિસી સે કહના : "**કસમ** ખાઓ કે ફુલાં કામ મૈં ને કિયા હો તો મેરી બીવી કો તલાક." ચુનાન્ચે મેરે આકા, આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن **"ફતાવા ર-ઝવિય્યા"** જિલ્દ 13 સફહા 198 પર હદીસે પાક નક્લ કરતે હૈં : મોમિન તલાક કી કસમ નહીં ખાતા ઔર તલાક કી **કસમ** નહીં લેતા મગર મુનાફિક. (اِبنِ عَساكِر ج ٥٧ ص٣٩٣)

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللّٰہ تعَالٰی عَلَیْہِ وَ اٰلِہٖ وَسَلَّم : મુઝ પર દુરૂદ શરીફ પઢો અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ તુમ પર રહમત ભેજેગા. (ابن عدی)

કસમ કા કફ્ફારા

દા'વતે ઈસ્લામી કે ઈશાઅતી ઈદારે **મક-ત-બતુલ મદીના** કે મત્બૂઆ તરજમે વાલે પાકીઝા કુરઆન, **''કન્ઝુલ ઈમાન મઅ ખઝાઈનુલ ઈરફાન'' સફહા** 235 પર પારહ 7 **સૂ-રતુલ માઈદહ** કી આયત નમ્બર 89 મેં ઈર્શાદે રબ્બુલ ઈબાદ હૈ :

لَا یُؤَاخِذُکُمُ اللّٰہُ بِاللَّغْوِ فِیْۤ اَیْمَانِکُمْ وَلٰکِنْ
یُّؤَاخِذُکُمْ بِمَا عَقَّدْتُّمُ الْاَیْمَانَ ۚ فَکَفَّارَتُہٗۤ
اِطْعَامُ عَشَرَۃِ مَسٰکِیْنَ مِنْ اَوْسَطِ مَا تُطْعِمُوْنَ
اَھْلِیْکُمْ اَوْ کِسْوَتُھُمْ اَوْ تَحْرِیْرُ رَقَبَۃٍ ؕ فَمَنْ لَّمْ
یَجِدْ فَصِیَامُ ثَلٰثَۃِ اَیَّامٍ ؕ ذٰلِکَ کَفَّارَۃُ
اَیْمَانِکُمْ اِذَا حَلَفْتُمْ ؕ وَاحْفَظُوْۤا اَیْمَانَکُمْ ؕ
کَذٰلِکَ یُبَیِّنُ اللّٰہُ لَکُمْ اٰیٰتِہٖ لَعَلَّکُمْ تَشْکُرُوْنَ ﴿۸۹﴾

(پارہ ۷، المائدۃ آیت۸۹)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : અલ્લાહ તુમ્હેં નહીં પકડતા તુમ્હારી ગલત ફહમી કી કસમોં પર હાં ઉન કસમોં પર ગિરિફ્ત ફરમાતા હૈ જિન્હેં તુમ ને મઝબૂત કિયા, તો ઐસી કસમ કા બદલા દસ મિસ્કીનોં કો ખાના દેના અપને ઘર વાલોં કો જો ખિલાતે હો ઉસ કે ઔસત મેં સે યા ઈન્હેં કપડે દેના યા એક બરદહ (ગુલામ) આઝાદ કરના, તો જો ઈન મેં સે કુછ ન પાએ તો તીન દિન કે રોઝે યેહ બદલા હૈ તુમ્હારી કસમોં કા, જબ કસમ ખાઓ ઔર અપની કસમોં કી હિફાઝત કરો. ઈસી તરહ **અલ્લાહ** તુમ સે અપની આયતેં બયાન ફરમાતા હૈ કે કહીં તુમ એહસાન માનો.

''યા રહ્મતલ્લિલ આ-લમીન'' કે તેરહ હુરૂફ કી નિસ્બત સે કસમ કે કફ્ફારે કે 13 મ-દની ફૂલ

કફ્ફારે કે લિયે કસમ કી શરાઈત

﴾1﴿ **કસમ** કે લિયે ચન્દ શર્તેં હૈં, કે અગર વોહ ન હોં તો

કફ્ફારા નહીં. કસમ ખાને વાલા (1) મુસલ્માન (2) આકિલ (3) બાલિગ હો. કાફિર કી **કસમ**, કસમ નહીં યા'ની અગર ઝમાનએ કુફ્ર મેં **કસમ** ખાઈ ફિર મુસલ્માન હુવા તો ઉસ **કસમ** કે તોડને પર **કફ્ફારા** વાજિબ ન હોગા. ઔર مَعَاذَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ (યા'ની **અલ્લાહ** કી પનાહ) **કસમ** ખાને કે બા'દ મુરતદ હો ગયા તો **કસમ** બાતિલ હો ગઈ યા'ની અગર ફિર મુસલ્માન હુવા ઔર **કસમ** તોડ દી તો **કફ્ફારા** નહીં ઔર (4) **કસમ** મેં યેહ ભી શર્ત હૈ કે વોહ ચીઝ જિસ કી કસમ ખાઈ અક્લન મુમ્કિન હો યા'ની હો સકતી હો, અગર્ચે મુહાલે આદી હો ઔર (5) યેહ ભી શર્ત હૈ કે **કસમ** ઔર જિસ ચીઝ કી કસમ ખાઈ દોનોં કો એક સાથ કહા હો દરમિયાન મેં ફાસિલા હોગા તો **કસમ** ન હોગી મ-સલન કિસી ને ઈસ સે કહલાયા કે કહ, ખુદા કી **કસમ** ! ઈસ ને કહા : ખુદા કી કસમ ! ઉસ ને કહા : કહ, ફુલાં કામ કરૂંગા, ઈસ ને કહા તો યેહ **કસમ** ન હુઈ. (فتاوٰی عالمگیری ج ۲ ص ۵۱)

કસમ કા કફ્ફારા

﴿2﴾ ગુલામ આઝાદ કરના યા દસ મિસ્કીનોં કો ખાના ખિલાના યા ઉન કો કપડે પહનાના હૈ યા'ની યેહ ઈખ્તિયાર હૈ કે ઈન તીન બાતોં મેં સે જો ચાહે કરે. (تَبیِینُ الحَقائق ج ۳ ص ۴۳۰) (યાદ રહે ! જહાં કફ્ફારા હૈ ભી તો વોહ સિર્ફ આયન્દા કે લિયે ખાઈ ગઈ **કસમ** પર હૈ, ગુઝશતા યા મૌજૂદા કે **મુ-તઅલ્લિક** ખાઈ હુઈ કસમ પર **કફ્ફારા** નહીં. મ-સલન કહા : **"ખુદા કી કસમ !** મૈં ને કલ એક ભી ગિલાસ ઠન્ડા પાની નહીં પિયા." અગર પિયા થા ઔર યાદ હોને કે બા વુજૂદ **ઝૂટી કસમ** ખાઈ થી તો ગુનહગાર હુવા તૌબા કરે, **કફ્ફારા** નહીં)

કફ્ફારા અદા કરને કા તરીકા

﴿3﴾ (દસ) મસાકીન કો દોનોં વક્ત પેટ ભર કર ખિલાના

હોગા ઔર જિન મસાકીન કો સુબ્હ કે વક્ત ખિલાયા ઉન્હીં કો શામ કે વક્ત ભી ખિલાએ, દૂસરે દસ મસાકીન કો ખિલાને સે (કફ્ફારા) અદા ન હોગા. ઔર યેહ હો સકતા હૈ કે દસોં કો એક હી દિન (દોનોં વક્ત) ખિલા દે યા હર રોઝ એક એક કો (દો વક્ત) યા એક હી કો દસ દિન તક દોનોં વક્ત ખિલાએ. ઔર મસાકીન જિન કો ખિલાયા ઉન મેં કોઈ બચ્ચા ન હો ઔર ખિલાને મેં ઈબાહત (ખાને કી ઈજાઝત દે દેના) વ તમ્લીક (યા'ની માલિક બના દેના કે ચાહે ખાએ ચાહે લે જાએ) દોનોં સૂરતેં હો સકતી હૈં ઔર યેહ ભી હો સકતા હૈ કે ખિલાને કે ઈવઝ (યા'ની બજાએ) હર મિસ્કીન કો નિસ્ફ (યા'ની આધા) સાઅ ગેહૂં યા એક સાઅ જવ (એક સાઅ 4 કિલો મેં સે 160 ગ્રામ કમ ઔર નિસ્ફ યા'ની આધા સાઅ 2 કિલો મેં સે 80 ગ્રામ કમ કા હોતા હૈ) યા ઈન કી કીમત કા માલિક કર દે યા દસ રોઝ તક એક હી મિસ્કીન કો હર રોઝ બ ક-દરે **સ-દ-કએ ફિત્ર** દે દિયા કરે યા બા'ઝ કો ખિલાએ ઔર બા'ઝ કો દે દે. ગરઝ યેહ કે ઉસ કી (યા'ની કફ્ફારા અદા કરને કી) તમામ સૂરતેં વહીં સે (યા'ની **મક-ત-બતુલ મદીના** કી મત્બૂઆ બહારે શરીઅત જિલ્દ 2 સફ્હા 205 તા 217 પર દિયે હુએ (ઝિહાર કે) કફ્ફારે કે બયાન સે) મા'લૂમ કરેં ફર્ક ઈતના હૈ કે વહાં (યા'ની ઝિહાર કે કફ્ફારે મેં) સાઠ મિસ્કીન થે (જબ કે) યહાં (યા'ની કસમ કે કફ્ફારે મેં) દસ હૈં. (دُرِّمُختار و رَدُّالمُحتار ج٥ ص ٥٢٣)

કફ્ફારે કે લિયે નિય્યત શર્ત હૈ

﴿4﴾ **કફ્ફારા** અદા હોને કે લિયે **નિય્યત** શર્ત હૈ બિગૈર નિય્યત અદા ન હોગા હાં અગર વોહ શૈ જો મિસ્કીન કો દી ઔર દેતે વક્ત નિય્યત ન કી મગર વોહ ચીઝ અભી મિસ્કીન કે પાસ મૌજૂદ હૈ ઔર

અબ નિય્યત કર લી તો અદા હો ગયા જૈસા કે ઝકાત મેં ફકીર કો દેને કે બા'દ નિય્યત કરને મેં યેહી શર્ત હૈ કે હુનૂઝ (યા'ની અભી તક) વોહ ચીઝ ફકીર કે પાસ બાકી હો તો નિય્યત કામ કરેગી વરના નહીં.

(حاشیۃُ الطّحطاوی علی الدّرالمختار ج۲ ص ۱۹۸)

﴾5﴿ ૨-મઝાન મેં અગર **કફ્ફારે** કા ખાના ખિલાના ચાહતા હૈ તો શામ ઔર સ-હરી દોનોં વક્ત ખિલાએ યા એક મિસ્કીન કો 20 દિન શામ કા ખાના ખિલાએ. (الجوھرۃ النیرہ ص ۲۰۳)

કફ્ફારે મેં તીન રોઝોં કી ઇજાઝત કી સૂરત

﴾6﴿ અગર ગુલામ આઝાદ કરને યા 10 મિસ્કીન કો ખાના યા કપડે દેને પર કાદિર ન હો તો પૈ દર પૈ (યા'ની લગાતાર) **તીન રોઝે** રખે. (اَیضاً)

કફ્ફારા અદા કરતે વક્ત કી હૈસિય્યત કા એ'તિબાર હૈ કે રોઝે રખે યા.....

﴾7﴿ આજિઝ (યા'ની મજબૂર) હોના ઉસ વક્ત કા મો'તબર હૈ જબ **કફ્ફારા** અદા કરના ચાહતા હૈ મ-સલન જિસ વક્ત **કસમ** તોડી થી ઉસ વક્ત માલદાર થા મગર **કફ્ફારા** અદા કરને કે વક્ત (માલી એ'તિબાર સે) મોહતાજ હૈ તો રોઝે સે **કફ્ફારા** અદા કર સકતા હૈ ઔર અગર (કસમ) તોડને કે વક્ત મુફલિસ (વ મિસ્કીન) થા ઔર અબ (કફ્ફારા અદા કરને કે વક્ત) માલદાર હૈ તો રોઝે સે (કફ્ફારા) નહીં અદા કર સકતા. (الجوھرۃ النیرہ ص ۲۰۳وغیرھا)

કફ્ફારે કે તીનોં રોઝે પૈ દર પૈ હોના ઝરૂરી હૈં

﴾8﴿ એક સાથ (અગર) તીન રોઝે ન રખે યા'ની દરમિયાન મેં ફાસિલા કર દિયા તો **કફ્ફારા** અદા ન હુવા અગર્ચે કિસી મજબૂરી

કે સબબ નાગા હુવા હો, યહાં તક કે ઔરત કો અગર હૈઝ આ ગયા તો પહલે કે રોઝે કા એ'તિબાર ન હોગા યા'ની અબ પાક હોને કે બા'દ (નએ સિરે સે) **લગાતાર તીન રોઝે** રખે. (دُرِّمُختار ج٣ص٥٢٦)

રોઝોં સે કફ્ફારે કી એક ઝરૂરી શર્ત

﴿9﴾ રોઝોં સે **કફ્ફારા** અદા હોને કે લિયે યેહ ભી શર્ત હૈ કે ખત્મ તક (યા'ની તીનોં રોઝે મુકમ્મલ હોને તક) માલ પર કુદરત ન હો મ-સલન અગર દો રોઝે રખને કે બા'દ ઈતના માલ મિલ ગયા કે **કફ્ફારા** અદા કર સકતા હૈ તો અબ રોઝોં સે (કફ્ફારા અદા) નહીં હો સકતા બલ્કે અગર તીસરા રોઝા ભી રખ લિયા હૈ ઔર ગુરૂબે આફ્તાબ સે પહલે માલ પર કાદિર હો ગયા તો **રોઝે નાકાફી** હૈં અગર્ચે માલ પર કાદિર હોના યૂં હુવા કે ઉસ કે મૂરિસ (યા'ની વારિસ બનાને વાલે) કા ઈન્તિકાલ હો ગયા ઔર ઉસ કો તર્કા (યા'ની વિર્સા) ઈતના મિલેગા જો **કફ્ફારે** કે લિયે કાફી હૈ. (دُرِّمُختار ج٣ص٥٢٦)

કફ્ફારે કે રોઝે કી નિય્યત કે દો અહકામ

﴿10﴾ ઈન રોઝોં મેં **રાત સે નિય્યત** શર્ત હૈ ઔર યેહ ભી ઝરૂર હૈ કે **કફ્ફારે** કી નિય્યત સે હોં મુત્લક રોઝે કી નિય્યત કાફી નહીં. (مبسوط ج٤ ص١٦٦)

કસમ તોડને સે પહલે કફ્ફારા દિયા તો અદા ન હુવા

﴿11﴾ **કસમ** તોડને સે પહલે **કફ્ફારા** નહીં, ઔર (અગર દે ભી) દિયા તો અદા ન હુવા યા'ની અગર **કફ્ફારા** દેને કે બા'દ **કસમ** તોડી તો અબ ફિર દે કે જો પહલે દિયા હૈ વોહ **કફ્ફારા** નહીં, મગર ફકીર સે દિયે હુએ કો વાપસ નહીં લે સકતા. (فتاوٰی عالمگیری ج ٢ ص ٦٤)

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم : જો શખ્સ મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના ભૂલ ગયા વોહ જન્નત કા રાસ્તા ભૂલ ગયા. (طبرانی)

કફ્ફારે કા મુસ્તહિક કૌન ?

﴾12﴿ **કફ્ફારા** ઉન્હીં મસાકીન કો દે સકતા હૈ જિન કો ઝકાત દે સકતા હૈ યા'ની અપને બાપ, માં, ઔલાદ વગૈરહુમ કો જિન કો ઝકાત નહીં દે સકતા **કફ્ફારા** ભી નહીં દે સકતા. (دُرِّمُختار ج۵، ص۵۲۷)

﴾13﴿ **કફ્ફારએ કસમ** કી કીમત મસ્જિદ મેં સર્ફ (યા'ની ખર્ચ) નહીં કર સકતા ન મુર્દે કે કફન મેં લગા સકતા હૈ યા'ની જહાં જહાં ઝકાત નહીં ખર્ચ કર સકતા વહાં **કફ્ફારે** કી કીમત નહીં દી જા સકતી. (عالمگیری ج ۲ ص ٦۲) (કસમ ઔર કફ્ફારે કે બારે મેં તફસીલી મા'લૂમાત કે લિયે **દા'વતે ઈસ્લામી** કે ઈશાઅતી ઈદારે **મક-ત-બતુલ મદીના** કી મત્બૂઆ 1182 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ **બહારે શરીઅત જિલ્દ 2 સફહા** 298 તા 311 કા મુતા-લઆ ઝરૂરી હૈ)

દીની યા સમાજી ઈદારે કો કફ્ફારે કી રકમ દેને કા અહમ મસ્અલા

અગર કિસી દીની યા મુસલ્માનોં કે સમાજી ઈદારે કો **કફ્ફારે** કી રકમ દેના ચાહે તો દે સકતા હૈ મગર બતાના હોગા કે યેહ કફ્ફારે કી રકમ હૈ તાકે વોહ ઉસ રકમ કો અલગ રખ કર ઉસે બયાન કર્દા તરીકે પર કામ મેં લાએં યા'ની એક હી મિસ્કીન કો દસ દિન તક દોનોં વક્ત ખિલાના યા દસ મસાકીન કો દોનોં વક્ત ખિલાના વગૈરા. અગર દીની ઈદારા દીની કામોં મેં સર્ફ કરના ચાહે તો હીલા કરને કા તરીકા યેહ હૈ, મ-સલન એક હી મિસ્કીન કો રોઝાના એક સ-દ-કએ ફિત્ર યા દસ મિસ્કીનોં કો એક હી દિન મેં એક એક સ-દ-કએ ફિત્ર કા માલિક બનાયા જાએ ઔર વોહ અપની તરફ સે દીની કામોં કે લિયે પેશ કરેં.

તૂ ઝૂટી કસમ સે બચા યા ઈલાહી !
મુઝે સચ કા આદી બના યા ઈલાહી !
صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

વાહ ક્યા બાત હૈ મ-દની તરબિય્યતી કોર્સ કી !

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ઝૂટી કસમોં સે તૌબા કા જઝ્બા પાને, બાત બાત પર કસમ ખાને કી ખસ્લત મિટાને, ઝરૂરી દીની મા'લૂમાત પાને ઔર સુન્નતોં પર અમલ કી આદત બનાને કે લિયે "દા'વતે ઈસ્લામી" કે મ-દની માહોલ મેં **63 દિન કા મ-દની તરબિય્યતી કોર્સ** કરવાયા જાતા હૈ, જિસ સે બન પડે વોહ યેહ મુફીદ તરીન મ-દની તરબિય્યતી કોર્સ ઝરૂર કરે, આપ કી તરગીબ વ તહ્રીસ કે લિયે એક **મ-દની બહાર** પેશ કી જાતી હૈ, ચુનાન્ચે એક ઈસ્લામી ભાઈ કે બયાન કા ખુલાસા હૈ : હમારે અલાકે કા એક નૌ જવાન જો કે વાલિદૈન કા ઈક્લૌતા (યા'ની એક હી) બેટા થા, ગલત સોહબત કે સબબ **ચરસ** કા આદી બન ગયા, ઘર સે બાહર રહના ઉસ કા મા'મૂલ થા, વાલિદ સાહિબ અક્સર ઉસ કો કબ્રિસ્તાન જા કર ચરસિયોં કે દરમિયાન સે ઉઠા કર ઘર લાતે. તમામ ઘર વાલે ઉસ કે સબબ પરેશાન થે. એક દિન એક ઈસ્લામી ભાઈ ને ઉસ નૌ જવાન પર **ઈન્ફિરાદી કોશિશ** કરતે હુએ ઉસે **મ-દની તરબિય્યતી કોર્સ** કરને કી તરગીબ દી, ખુશ કિસ્મતી સે ઉસ ને હામી ભર લી ઔર તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક **દા'વતે ઈસ્લામી** કે આલમી મ-દની મર્કઝ **ફૈઝાને મદીના** મેં આ ગયા. ઘર મેં ખુશી કી લહર દૌડ ગઈ ! સભી ઘર વાલે દુઆ કર રહે થે કે યેહ નેક બન જાએ

મગર અબ ભી ડરે હુએ થે કે કહીં યેહ વાપસ ન આ જાએ. اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ ચન્દ દિનોં બા'દ કુછ ઈસ તરહ ફોન આયા કે "તરબિય્યતી કોર્સ ઔર **ફૈઝાને મદીના** મેં બહુત મઝા આ રહા હૈ, **ફૈઝાને મદીના** મેં ઐસા લગતા હૈ કે **મદીનએ મુનવ્વરહ** زَادَهَا اللّٰهُ شَرَفًاوَّتَعْظِيْمًا સે બરાહે રાસ્ત ફૈઝ આ રહા હૈ, મૈં ને અપને તમામ ગુનાહોં સે તૌબા કર લી હૈ, અબ મૈં બા જમાઅત નમાઝેં અદા કર રહા હૂં, સુન્નતેં સીખ રહા હૂં ઔર મુઝે બહુત સુકૂન મિલ રહા હૈ." اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ **મ-દની તરબિય્યતી કોર્સ** સે વાપસી પર વોહ વાકેઈ બિલ્કુલ બદલ ચુકા થા. ઉસ કી હૈરત અંગેઝ તબ્દીલી સે સબ ઘર વાલે બલ્કે સારા મહલ્લા હૈરાન થા. ચેહરે પર નૂર બરસાતી દાઢી ઔર સર પર સબ્ઝ ઈમામા શરીફ કા તાજ જગમગા રહા થા. ઉસ ને આતે હી ઘર વાલોં પર ભી **ઇન્ફિરાદી કોશિશ** શુરૂઅ કર દી જિસ કી બ-ર-કત સે વાલિદ સાહિબ ને ચેહરે પર **દાઢી** ઔર સર પર **ઈમામા શરીફ** કા તાજ સજા લિયા ઔર પાબન્દી સે હફ્તાવાર **સુન્નતોં ભરે ઇજતિમાઅ** મેં શિર્કત ફરમાને લગે. વાલિદએ મોહતરમા "દર્સે નિઝામી" ઔર બહન "શરીઅત કોર્સ" કરને કે લિયે કમર બસ્તા હો ગઈ. ઉસ નૌ જવાન કે વાલિદ સાહિબ ને મુબલ્લિગે દા'વતે ઈસ્લામી કો કુછ ઈસ તરહ બતાયા કે મૈં દા'વતે ઈસ્લામી વાલોં કે લિયે બ-ર-કત કી દુઆ કરતા હૂં, ખુસૂસન ઉન કે લિયે જિન્હોં ને મેરે બેટે પર "ઇન્ફિરાદી કોશિશ" કી ઔર **63 દિન કે મ-દની તરબિય્યતી કોર્સ** મેં હાથોં હાથ લે ગએ ક્યૂંકે હમ ઈસ કી આદતોં સે બહુત પરેશાન થે, ઈસ કી વાલિદા તો ઈતની બેઝાર હો ચુકી થી કે એક દિન જઝ્બાત સે મગ્લૂબ હો કર કીડે મકોડે માર ને કી દવાઈ ઉઠા લાઈ કે યા તો મૈં ખા કર મર જાઊંગી યા ઈસ કો ખિલા કર માર દૂંગી. અબ ઈસ કી વાલિદા રો રો કર દુઆએં દેતી હૈં કે

અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ દા'વતે ઈસ્લામી વાલોં કો સલામત રખે કે ઈન કી કોશિશોં સે **મેરા બિગડા હુવા બેટા નેક બન ગયા.**

અગર સુન્નતેં સીખને કા હૈ જઝ્બા તુમ આ જાઓ દેગા સિખા મ-દની માહોલ
તૂ દાઢી બઢા લે ઈમામા સજા લે નહીં હૈ યેહ હરગિઝ બુરા મ-દની માહોલ

(વસાઈલે બખ્શિશ, સ. 604)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

યેહ રિસાલા પઢ કર દૂસરે કો દે દીજિયે

શાદી ગમી કી તકરીબાત, ઈજતિમાઆત, આ'રાસ ઔર જુલૂસે મીલાદ વગૈરા મેં મક-ત-બતુલ મદીના કે શાએઅ કર્દા રસાઈલ ઔર મ-દની ફૂલોં પર મુશ્તમિલ પેમ્ફલેટ તકસીમ કર કે સવાબ કમાઈયે, ગાહકોં કો બ નિય્યતે સવાબ તોહ્ફે મેં દેને કે લિયે અપની દુકાનોં પર ભી રસાઈલ રખને કા મા'મૂલ બનાઈયે, અખ્બાર ફરોશોં યા બચ્ચોં કે ઝરીએ અપને મહલ્લે કે ઘર ઘર મેં માહાના કમ અઝ કમ એક અદદ સુન્નતોં ભરા રિસાલા યા મ-દની ફૂલોં કા પેમ્ફલેટ પહોંચા કર નેકી કી દા'વત કી ધૂમેં મચાઈયે ઔર ખૂબ સવાબ કમાઈયે.

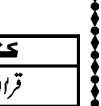

તાલિબે ગમે મદીના વ બકીઅ વ મગ્ફિરત વ બે હિસાબ જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં આકા કા પડોસ

શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ **1433** સિ.હિ.

ماخذ و مراجع

کتاب	مطبوعہ	کتاب	مطبوعہ
قرآن پاک	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	ابنِ عساکر	دار الفکر بیروت
ترجمۂ کنز الایمان	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	مبسوط	دار الکتب العلمیۃ بیروت
تفسیر خازن	مصر	تبیین الحقائق	دار الکتب العلمیۃ بیروت
حاشیۃ الصاوی علی الجلالین	دار الفکر بیروت	حاشیۃ الطحطاوی علی الدر المختار	کوئٹہ
تفسیر خزائن العرفان	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	درمختار	دار المعرفہ بیروت
بُخاری	دار الکتب العلمیۃ بیروت	جوہرہ نیرہ	باب المدینہ کراچی
مسلم	دار ابن حزم بیروت	فتاوٰی عالمگیری	دار الفکر بیروت
ابوداود	دار احیاء التراث العربی بیروت	فتاوٰی رضویہ	رضا فاؤنڈیشن مرکز الاولیاء لاہور
ترمذی	دار الفکر بیروت	مکاشفۃ القلوب	دار الکتب العلمیۃ بیروت
نسائی	دار الکتب العلمیۃ بیروت	بہارِ شریعت	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ
شرح صحیح مسلم	دار الکتب العلمیۃ بیروت	اتحاف السادہ	دار الکتب العلمیہ بیروت
مراۃ المناجیح	ضیاء القرآن پبلی کیشنز مرکز الاولیاء لاہور	تذکرۃ الواعظین	پشاور
جمع الجوامع	دار الکتب العلمیۃ بیروت	وسائلِ بخشش	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی

ઉન્વાન	સફ્હા	ઉન્વાન	સફ્હા
ફ઼િરિશ્તે આમીન કહતે હૈં	1	ગૈરે ખુદા કી કસમ "કસમ" નહીં	23
કસમ કી તા'રીફ઼	2	દૂસરે કે કસમ દિલાને સે કસમ નહીં હોતી	23
કસમ કી તીન અક્સામ	3	કસમ મેં નિય્યત ઔર ગરઝ કા એ'તિબાર નહીં	24
ઝૂટી કસમ ખાના ગુનાહે કબીરા હૈ	4	અન્ડા ન ખાને કી કસમ ખા લી	25
સબ સે પહલે ઝૂટી કસમ શૈતાન ને ખાઈ	4	કસમ કે બા'ઝ અલ્ફ઼ાઝ	25
કિસી કા હક મારને કે લિયે ઝૂટી કસમ ખાને વાલા જહન્નમી હૈ	6	સરકારે મદીના صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم કી કસમ કે અલ્ફ઼ાઝ	25
ઝૂટી કસમ ખાને વાલે કે હશ્ર મેં હાથ પાઉં કટે હુએ હોંગે	6	હુઝૂર صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم કી કસમ ખાના	26
સાત ઝમીનોં કા હાર	7	બાપ કી કસમ ખાના કૈસા ?	26
શારેએ આમ પર રાસ્તા મત ઘેરિયે	8	કસમ મેં اِنْ شَآءَ الله કહા તો કસમ હોગી યા નહીં ?	27
ઝૂટી કસમ ઘરોં કો વીરાન કર છોડતી હૈ	9	બડી બડી મૂંછોં વાલા બદ મઆશ	28
શાને મુસ્તફ઼ા છુપાને કે લિયે ઝૂટી કસમ ખાઈ	10	કસમ કી હિફ઼ાઝત કીજિયે	30
નીલી આંખોં વાલા મુનાફ઼િક	10	બેહતર કામ કરને કે લિયે કસમ તોડના	30
જહન્નમ મેં લે જાને કા હુક્મ હોગા	11	બેહતર કામ કે લિયે કસમ તોડના જાઇઝ હૈ મગર	
ઝૂટી કસમ ખાને વાલે તાજિર કે લિયે દર્દનાક અઝાબ હૈ	12	કફ્ફ઼ારા દેના હોગા	31
ઝૂટી કસમ સે બ-ર-કત મિટ જાતી હૈ	12	ઝુલ્મન ઈઝા દેને કી કસમ ખા લી તો ક્યા કરે ?	31
ખિન્ઝીર નુમા મુર્દા	13	તલાક કી કસમ ખાના, ખિલાના કૈસા ?	32
દિલ પર સિયાહ નુક્તા	14	કસમ કા કફ્ફ઼ારા	33
કસમ સિર્ફ઼ સચ્ચી હી ખાઈ જાએ	14	કસમ કે કફ્ફ઼ારે કે 13 મ-દની ફૂલ	33
મુસલ્માન કી કસમ કા યકીન કર લેના ચાહિયે	15	કફ્ફ઼ારે કે લિયે કસમ કી શરાઈત	33
તૂને ચોરી નહીં કી	15	કસમ કા કફ્ફ઼ારા	34
મોમિન **અલ્લાહ** કી ઝૂટી કસમ કૈસે ખા સકતા હૈ !	15	કફ્ફ઼ારા અદા કરને કા તરીકા	34
કુરઆન ઉઠાના કસમ હૈ યા નહીં ?	16	કફ્ફ઼ારે કે લિયે નિય્યત શર્ત હૈ	35
દો ઈબ્રત નાક ફ઼તાવા	17	કફ્ફ઼ારે મેં તીન રોઝોં કી ઈજાઝત કી સૂરત	36
શરાબી ને કુરઆન ઉઠા કર કસમ ખાઈ ફિર તોડ દી	17	કફ્ફ઼ારા અદા કરતે વક્ત કી હૈસિય્યત કા એ'તિબાર હૈ	36
ઝૂટી કસમ ખાને વાલા જહન્નમ કે ખૌલતે દરિયા મેં ગોતે દિયા જાએગા	18	કફ્ફ઼ારે કે તીનોં રોઝે પૈ દર પૈ હોના ઝરૂરી હૈં	36
બ કસરત કસમ ખાને કી મુમા-ન-અત	18	રોઝોં સે કફ્ફ઼ારે કી એક ઝરૂરી શર્ત	37
કસમ કે મુ-તઅલ્લિક 15 મ-દની ફૂલ	19	કફ્ફ઼ારે કે રોઝે કી નિય્યત કે દો અહકામ	37
બાત બાત પર કસમ નહીં ખાની ચાહિયે	19	કસમ તોડને સે પહલે કફ્ફ઼ારા દિયા તો અદા ન હુવા	37
ગ-લતી સે કસમ ખા લી તો ?	20	કફ્ફ઼ારે કા મુસ્તહિક કૌન ?	38
ઐસે અલ્ફ઼ાઝ જિન સે કસમ નહીં હોતી	20	દીની યા સમાજી ઈદારે કો કફ્ફ઼ારે કી રકમ દેને કા અહમ મસ્અલા	38
કસમ કી ચાર અક્સામ	21	વાહ ક્યા બાત હૈ મ-દની તરબિય્યતી કોર્સ કી !	39
ઐસી કસમ જિન કે તોડને મેં કુફ્ર કા અન્દેશા હૈ	22	મઆખિઝ વ મરાજેઅ	41
કિસી ચીઝ કો અપને ઊપર હરામ કર લેના	22		

હર સુબ્હ યેહ નિય્યત કર લીજિયે

આજ કા દિન આંખ, કાન, ઝબાન ઔર હર ઉઝ્વ કો **ગુનાહોં** ઔર ફુઝૂલિયાત સે બચાતે હુએ, **નેકિયોં** મેં ગુઝારૂંગા. اِنْ شَآءَاللہ عَزَّوَجَلَّ

કિયામત કે રોઝ હસરત

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم : સબ સે ઝિયાદા હસરત કિયામત કે દિન ઉસ કો હોગી જિસે દુન્યા મેં ઇલ્મ હાસિલ કરને કા મૌકઅ મિલા મગર ઉસ ને હાસિલ ન કિયા ઔર ઉસ શખ્સ કો હોગી જિસ ને ઇલ્મ હાસિલ કિયા ઔર દૂસરોં ને તો ઉસ સે સુન કર નફઅ ઉઠાયા લેકિન ઇસ ને ન ઉઠાયા (યા'ની ઉસ ઇલ્મ પર અમલ ન કિયા). (تاریخ دمشق لابن عَساکِرج ۵۱ ص۱۳۸دارالفکر بیروت)

કિતાબ કે ખરીદાર મુ-તવજ્જેહ હોં

કિતાબ કી તબાઅત મેં નુમાયાં ખરાબી હો યા સફહાત કમ હોં યા બાઇન્ડિંગ મેં આગે પીછે હો ગએ હોં તો **મક-ત-બતુલ મદીના** સે રુજૂઅ ફરમાઇયે.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَ الصَّلٰوۃُ وَ السَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

સુન્નત કી બહારેં

اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક **દા'વતે ઈસ્લામી** કે મહકે મહકે મ-દની માહોલ મેં બ કસરત સુન્નતેં સીખી ઔર સિખાઈ જાતી હૈં, હર જુમા'રાત ઈશા કી નમાઝ કે બા'દ આપ કે શહર મેં હોને વાલે દા'વતે ઈસ્લામી કે હફતાવાર સુન્નતોં ભરે ઈજતિમાઅ મેં રિઝાએ ઈલાહી કે લિયે અચ્છી અચ્છી નિય્યતોં કે સાથ સારી રાત ગુઝારને કી મ-દની ઈલ્તિજા હૈ. આશિકાને રસૂલ કે **મ-દની કાફિલોં** મેં બ નિય્યતે સવાબ સુન્નતોં કી તરબિય્યત કે લિયે સફર ઔર રોઝાના **ફિક્રે મદીના** કે ઝરીએ **મ-દની ઈન્આમાત** કા રિસાલા પુર કર કે હર મ-દની માહ કે ઈબ્તિદાઈ દસ દિન કે અન્દર અન્દર અપને યહાં કે ઝિમ્મેદાર કો જમ્અ કરવાને કા મા'મૂલ બના લીજિયે, اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ ઈસ કી બ-ર-કત સે પાબન્દે સુન્નત બનને, ગુનાહોં સે નફરત કરને ઔર **ઈમાન કી હિફાઝત** કે લિયે કુઢને કા ઝેહ્ન બનેગા.

હર ઈસ્લામી ભાઈ અપના યેહ ઝેહ્ન બનાએ કે **"મુઝે અપની ઔર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કરની હૈ. اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ"** અપની ઈસ્લાહ કી કોશિશ કે લિયે **"મ-દની ઈન્આમાત"** પર અમલ ઔર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કે લિયે **"મ-દની કાફિલોં"** મેં સફર કરના હૈ. اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ

મક-ત-બતુલ મદીના કી શાખેં

સૂરત : વલિયાભાઈ મસ્જિદ, ખ્વાજા દાના દરગાહ કે પાસ. 9898615071

જામનગર : પાંચ હાટડી, 9327977293

મોડાસા : સુકા બજાર, 9725824820

ગાંધીધામ : સપના નગર, મદીના મસ્જિદ કે પાસ, 8141474279

ધોલકા : તાજદારે મદીના મસ્જિદ કે સામને, ટાવર બાઝાર, 9374915797

મક-ત-બતુલ મદીના®
દા'વતે ઈસ્લામી

مکتبۃ المدینہ

સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને, તીન દરવાઝા, અહમદઆબાદ-1 ગુજરાત, ઈન્ડિયા
Mo.091 93271 68200 E-mail : maktabaahmedabad@gmail.com www.dawateislami.net